

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH

DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

ANY IV.

BARCELONA.

ESTAMPA DE LA RENAXENSA,

MONTJUICH DEL BISBE, NÚM. 3, BAXOS.

ANY MDCCCLXXIV.

LA REVUE

REVUE

DE L'ART ET DE LA LITTÉRATURE

VOLUME

Lo p
Cons
l'a
Pres
Corr
Aub
La T
La c
La l
Lo T
Ass
Bib
Not
na
un
De
co
..
La
p
Lo
Bil
Fa
De
Av
Lo
U
La
La
M

TAULA D' AUTORS

Y DE LLURS COMPOSICIONS.

AGUILERA Y SOLSONA (<i>Pere</i>).	L' au del Poeta. 239	ELIAS DE MOLINS (<i>Antoni</i>).	
Lo primer amor. 263	Corrandas Populars. 279, 296, 308, 319	Consideracions sobre la historia de San Feliu de Guixols. 120	
ALDAVERT Y MARTORELL (<i>Pere</i>).	BLANCH É ILLA (<i>Narcís</i>).	FERRER (<i>Joan B.</i>).	
Consideracions sobre l' industria en l' actual exposició de Madrid. 205	Queixas y tristesses de amor. 249	La mort de la Cristiana. 189	
ALSINA (<i>Simon</i>).	BOFARULL (<i>Antoni de</i>).	La mort del albat. 274	
Presentiment. 305	La desinenca del plural femení. 3	FITA (<i>Fidel</i>).	
ALSUS (<i>Pere</i>).	BOTET Y SISÓ (<i>Joaquim</i>).	Bibliografia. 15	
Correspondencia. 25	Noticia de alguns poblats arqueològics de la provincia de Girona. 181	Inventari de la tresoreria de la Seu de Girona. 37, 45, 62, 77, 102, 137	
AMER (<i>Miquel Victorià</i>).	BRIZ (<i>Francesch Pelay</i>).	FITER É INGLÉS (<i>Joseph</i>).	
Aubada. 85	A ma terra. 2	Dos mots sobre 'l sepulcre de Mos-sen Borra. 220	
ANGELON (<i>Manuel M.</i>).	Greu del ànima. 122	Enderrocament de la piràmide alsada en lo born de Barcelona al comensament del segle XVII. 311	
La Torre. 317	La Reyna del cor meu. 182		
ARGULLOL (<i>Joseph de</i>).	La Reyna Joana. 230	FRANCO (<i>Enrich</i>).	
La conversa al entorn de la llar. 124	Si podés oblidar. 311	Convalescent. 235	
La bonaventura. 212, 223, 235	B. (<i>C</i>).	En l' album de Francisco Urgell. 271	
ARUS (<i>Rosendo</i>).	Clavé poesias inéditas. 166	GEHARDT (<i>Victor</i>).	
Lo Torrent. 216	B. (<i>J</i>).	Consideracions sobre la música de Faust. 30, 86	
ASSOCIACIÓ LITERARIA DE GIRONA.	Oda á Napoleon. 136	GENÍS (<i>Salvador</i>).	
Associació literaria de Girona. 319, 331	CALVET (<i>Damàs</i>).	A la Junquera. 232	
AULESTIA (<i>Antoni</i>).	La guerra d' Àfrica. 59	GIRBAL (<i>Benet</i>).	
Bibliografia. 227	Serenata. 112	Oh trist! 50	
Noticia general de la prosa catalana desde sa aparició fins á terme-nar lo segle XVI. 241, 253	Lo ball dels confits. 134	GIRBAL (<i>Enrich</i>).	
BALAGUER (<i>Andreu</i>).	Jo á mi. 186	Lo seny del lladre. 7	
De la primera edició dels Usatges y constitucions de Catalunya. 300	La vesprada de una batalla. 219	Memoria de las predicacions y mil-raeles de S. Vicens Ferrer á Girona. 172	
BALAGUER (<i>Victor</i>).	Las columnas de Hércules. 257	GRAS (<i>Francisco</i>).	
BALARI (<i>Joseph</i>).	L' Agamí. 312	Llàgrimas del cor. 277	
La Engadina y 'l ladin que allí 's parla. 147, 156, 170, 183, 196, 206	CAMPS Y FABRÉS (<i>Antoni</i>).	GUINERÁ (<i>Angel</i>).	
BARALLAT (<i>Celestí</i>).	Otger. 55	Ahont deu anar la literatura cata-lana. 29	
Lo poeta Anselm Clavé. 65, 81, 93, 105, 117	CARETA (<i>Antoni</i>).	Colon. 195	
Bibliografia. 306, 320	A la finestra del pou. 91	Agonía. 258	
BARÓ (<i>Teodoro</i>).	CLAVÉ (<i>Anselm</i>).	G.	
Faulas. 330	A un rossinyol. 69	La Hiedra de la masía. 321	
BARTRINA (<i>Joaquín M.</i>).	COCA Y COLLADO (<i>Emili</i>).	G. (<i>L</i>).	
De mon infern. 175	Per Caritat. 199	Grat recort. 294	
Avuy fa un any. 209	Ma esperansa. 290	Madrigals. 302	
BELL-LLOCH (<i>Maria de</i>).	COLLELL (<i>Jaume</i>).	JUSTO Y VILLANUEVA (<i>Lluís</i>).	
Lo Sot de San Celoni. 6, 19	Lo diumenje de Rams. 18	Laboratori del Pages. 8, 22, 32, 56, 72, 89	
Una visita al Tibidabo. 97	CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA.	100, 112, 122, 134, 149, 159, 186, 209, 222, 233, 248, 275, 305, 312, 325	
La dona blanca. 188	Consistori dels Jochs florals de la llengua catalana. 51, 103, 115, 127, 152	LLABERÍA (<i>Antoni</i>).	
Las caixas de la Nubia. 303	CREUS (<i>Teodoro</i>).	Desde 'l Retiro. 45	
BERTRAN Y BROS (<i>Pau</i>).	Usatges y constitucions de Cata-lunya. 231	MARTÍ FOLGUERA (<i>Joseph</i>).	
Madrigal. 137	CUTXET (<i>Lluís</i>).	La patria catalana. 170	
	Strauss y Glandstone. 67	MASFERRER (<i>Joseph</i>).	
	DRAPER (<i>Miquel</i>).	Un assaig de filosofia crítica. 95, 144, 153, 167, 193, 217, 242	
	A Donya Rosa Alfáras. 102		

MASPONS Y LABBÓS (Francisco).		REDACCIÓ (La).	S. (J).
La rosa de sang.	59	A nostres lectors.	1
Una carta del pare Fray Pere Marginet.	270	RECTOR DE VALLFOGONA.	
MASSANES (Maria Josepha).		Sátira de un criat á son amo.	14
Castas espinas.	34	Queixas de un galan á sa dama.	51
MATHEU (Francesch.)		REVENTÓS (Isidro).	
A.	43	La bellesa y la sublimitat.	11
Barcelona.	156		63
MESTRES (Apeles).		RIERA Y BERTRAN (Joaquim).	
La Nit de Nadal.	300	Lo primer capítol de la historia de un poeta.	13
MIMÓ (Pau).		Duas paraulas sobre duas cuestiones.	53
Planys de un Gall.	151	Fets populars catalans.	174
MIQUEL Y BADIA (Francisco).		Mentiders y Tu aygadera.	247
Bibliografia.	40	Bibliografia.	280, 295
MONSERDÁ (Dolors).		ROCA Y Roca (Joseph).	
A Joseph Anselm Clavé.	135	Algunas ideas sobre 'l teatro catalá.	17
N.		Jochs florals de Barcelona.	177, 190, 202, 214
Un article de una revista de Madrid.	229	RODOREDA (Joseph).	
OBRADOR. (Mateu).		Editta di Belcourt.	41
Los fills de rey.	89	Revista musical.	63
PAGES DE PUIG (Anicet de)		L' ultimo Abenzerragio.	129
Caliu.	187	Las obras clásicas.	221, 255
PALAU Y QUIJANO (Emilia).		RODRIGUEZ Y MASDEU (Ferran).	
A ma íntima amiga Isabel Ferro de Baralt.	24	Lo comediant.	827
PELLA Y FORGAS (Joseph).		Las duas coronas.	331
Desde Madrid.	165	RUBIÓ Y ORS (Joaquim).	
PELLICER (Joseph Maria).		La oració del matí.	21
Exámen crítich y traducció de Las siracusanas de Teócrit.	268	R.	
PIROZZINI Y MARTI (Felip).		Lo teatre catalá.	79, 162
Perpinyá per Aragó.	39	R. (F).	
PLANAS Y FELIU (Joan).		Elogis dels catalans y de Barcelona per Cervantes.	131, 141
La fandanguera.	124	La casa dita de 'n Cervantes á Barcelona.	246
La pagesa y l' estudiant.	210	SALARICH (Joaquim).	
PLANELLA (Macari).		Lo castell de Vilatorra.	34, 47, 74, 113
Del respecte als monuments arquitectónichs.	54, 70	Lo Yama-mai.	257, 290
PRESTA (Josep).		SALAS (Joan).	
Agricultura.	42		138
PUIG Y DURAN (Ramon).		SALETA (Felip de)	
Mas ilusions.	37	Poesias.	201
Dos pensaments.	175	SARDÁ (Joan).	
PUIGGARÍ (Joseph).		Bibliografia.	50
Novas desconegudas sobre dos juyells del art catalá del XIV segle.	110	Las festas de Petrarca á Avinyó.	273
Curiositat notariesca.	211	Un opúscul de D. Joseph Ferrer y Vidal.	309
Fra Benet Pascual.	259	SELLARES (Ferran).	
Institut frenopátich.	289	Recorts.	22
P. (A).		SERRACLARA (Gonzalo).	
Oliva Cabreta.	249, 259	Una página de feudalisme.	84
.	330	SERRA Y CAMPDELACREU (Joseph).	
P. (J.)		Voreta 'l riu.	78
.	330	La creu triunfant.	109
QUINTANA (Albert de)		Fora duptes.	146
Discurs pronunciat en lo centanari de Petrarca.	265	SERRA Y CAUSSA (Enrich).	
Q.		Corandas populars.	162, 179
Primavera.	101	SITJAR (Joan).	
		Cuasi be un consell.	27
		SITJAR (Joaquim).	
		La Casa.	12
		SOLER (Frederick).	
		A Balmes.	10
		Lo rector de Santa Pau.	244
		S. (O).	
		Ensaig de aradas.	176
		TOMÁS Y SALVANY (Joan).	
		A Clavé.	97
		THOMAS (Joseph).	
		A la memoria de ma germana Teresa.	99
		TORRES Y REYATÓ (Jascinto).	
		Ilusions.	47
		UBACH Y VINYETA (Francesch)	
		Per la Patria.	31
		A la mort de Joseph Anselm Clavé.	74
		VALLS (Joseph Maria).	
		La canya y lo roure.	216
		VERDAGUER (Jascinto).	
		A María Inmaculada.	8
		VIDAL (Eduardo).	
		Demá.	44
		VIDAL (Gayetá).	
		Bibliografia.	78
		Cartas familiars.	258, 297
		VIDAL (Modest).	
		Bibliografia.	292
		VIETA (Ramon).	
		No m' oblidis.	160
		VILA (Anton).	
		Cant popular.	127
		VILARRASA (Joseph M.)	
		Algunas breus y senzillas consideracions sobre 'ls misteris de aquesta setmana.	107
		VINARDELL (Arturo).	
		Expiació y anyorament.	222
		X. (Y. Z.)	
		Correspondencia.	138
		Z.	
		Jochs Florals.	161
		ANÓNIMS.	
		Escentricitas inglesas.	179
		Société pour l' étude des langes romanes.	192
		Lo rellotge del pastor.	200
		Anécdotas y curiositats.	251
		Representació de la diputació provincial de Barcelona al Regent del Regne.	265
		Mohiment literari de Barcelona.	310
		A mes ha insertat la RENAXENSA en los 27 números 175 novas.	
		En los quatre anys ha publicat la Revista la Crónica de Esteve Gelabert Bruniquer, la colecció de poesias Inmortalitat de l'ánima, Las poesias del canonge Blanch, la comedia d' en Damás Calvet. A la boreta del mar y los discursos pronunciats per los Sres. Roca y Roca, Picó y Nanot desde la presidencia de la JOVE CATALUNYA en importants actes.	
		Están actualment en publicació la novela de costums Julita y la Historia de Banyolas. Esta está á punt de finire.	

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

SURT LOS DIAS 10, 20 Y ÚLTIM DE CADA MES.

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.	
Tres mesos.	9 Rals.
Al estranger, tres mesos.	13 »
Ultramar, tres mesos.	18 »
Un número sol.	1 »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ.
Carrer de Jerusalem, n.º 32,
primer pis.

RECLAMS.
Los subscriptors per ratlla. . 1/2 Ral.
Los no subscriptors per id. . 1 »
Passant de 10 ratllas, á preus convencionales.

SUMARI.

À nostres lectors.—À ma terra (poesia); per Francesch Pelay Briz.—La desinència del plural femení; per Antoni de Bofarull.— (poesia); per Victor Balaguer.—Lo Sot de S. Celoni; per Maria de Bell-lloch.—Lo Seny del Lladre; per Enrich Claudi Girbat.—À Maria Immaculada (poesia); per Jascinto Verdader.—Laboratori del pagès; per Lluís Justo y Villanueva.—À Balme (poesia); per Frederich Soler.—La Bellesa y la Sublimitat; per Isidro Recentós.—La Casa; per Joaquim Sitjar y Bulceguera.—Lo primer capítol de la HISTORIA DE UN POETA; per Joaquim Riera y Bertran.—Sàtira; per lo Rector de Vallfogona. (Inédita).—Bibliografia; per Fidel Fita y Colomer.—Novas.

A NOSTRES LECTORS.

Grat sia á Deu, tres anys son ja passats de desde que LA RENAXENSA aparegué per primer colp en l'estadi de la premsa periodística, ab la missió d'ofereir als qui pèl conreu de las lletres, de las ciencias y de las arts catalanas sentissen afició y aptitut, un palench hont satisfacer la primera y posar de relleu la segona, fomentant una y altra ab l'aliciet de la publicitat y contribuhint á la propagació del gust per las cosas de casa, massa temps feya relegadas al oblit per un desconexement antipatriòtich.

En estos tres anys, ha anat avant ab regularitat notoria la nostra empresa: LA RENAXENSA no ha mancat may á la cita y sas planas son, ab escepcions contadas, ensemps que un aplech d'erudits traballs y de galanas produccions, incontrovertible testimoni de la vitalitat que du en sí la restauració de la literatura catalana; que vitalitat acusa lo fet en est y en altres terrenos, si 's fa mérit de lo crítich y anormal de las circunstancias perque atravessa Espanya, com lo cavall de carrera sempre corrent escapada l'hipódrom de sa sort d'ací y d'allá interromput per encumbradas barreras y fossos pregons, dret á la meta de la tranquilat y del orde tostemps allunyantse y d'accés mes difícil cada dia.

L'éczit de la nostra empresa ha estat mellor del que per á ella podiam esperar, jatsia que en sa bo-

nesa no pocas esperansas tinguessent fundadas: una llarga llista de subscriptors, en que figuran distingidíssimas personas de Catalunya y de fora de Catalunya es la mellor penyora de la acceptació que aquella ha merescut: y 'l regular nombre d'escriptors, uns cent trenta, alguns de primera talla entre 'ls literats catalans, qui hi han cooperat ab lo faustuos òbol de llurs ingenis, nos diuen que l'objecte que 'ns proposavam cumplir s'ha complert, y que 's complirà d'aciavant, si Deu hi ajuda.

Y la cooperació general no 'ns ha mancat, perque tothom qui te seny, compren quanta es avuy mes que may la necessitat de fomentar los traballs del esperit per á purificar la admósfera del hálit pestilent ab que la enmatzina un egoisme materialista; perque al considerar las resultas prácticas de certas ideas que s'han vingut predicant, y que com la fàula gentilica volen banyar á la humanitat en las ayguas del Letheu per á esborrarli tot esment del passat y axecarli apres un nou paradís hont viure regenerada ab la beatitut dels secles d'or, tothom compren que cal encoratjar als mantenedors de la idea de la Patria, als fills qui no volen rompre lo sagrat testament dels pares, als qui bregan per l'increment de casa avans que pèl de la agena, als qui respectan y no malbaratan lo patrimoni payral, qui no volen sacrificar al Deu Plassa y al Deu Carrer los moniments egregis de passadas centurias, als qui crehuen que encara hi ha quelcom de profitosa ensenyansa per á la práctica en la inquisició de la manera de ser política, social y civil dels temps que foren y qui per últim judican que no es ab ideas novas, que com la aurora boreal illuminan y no escalfan, que 's regeneran las nacions, sino ab lo respecte al dret sancionat pèls secles y á la tradició duta al través d'estos, ab lo foment d'un veritable y llegítim esperit nacional mitjansant la conservació de las institucions nacionals y mitjansant lo nou plantejament d'aquellas que la economia de las modernas societats comporte. Perque 'l progrés de la humanitat no estreba sols en l'aveng material, en la creació de novas necessitats físicas per á tenir lo gust de trovar un medi de satisfacerlas, sino que est progrés per á ser complert deu també satisfacer las múltiples necessitats que la intel·ligen-

cia y 'l cor tenen y senten, mes puras que las de la vil materia. Aquesta es la missió que ve á desempenyar en aquest recó d'Espanya lo catalanisme, aquesta la necessitat que li ha dat vida, y LA RENAXENSA, campeó, humil tal volta, pero decidit del catalanisme, alena al calor d'esta necessitat y te per missió cumplir la d'aquell en la esfera relativament limitada en que gira.

Per ço 'l catalanisme desplega al vent lo sagrat oriflame de Patria, Fe y Amor per á atraure bax sos plechs una host decidida, que lluytant á una ab las nobles armas del esperit, neutralise los gegantins esforços dels qui ó per convicció ó ab mala fe axecan una bandera que 'n diuhen del progrés, que ostenta com lema enmanllevat lo de fraternitat universal y que 's diu que ha d'esser lo enlayrat guió que 'ns porte á un benestar que tot ressabi del passat acibararia, quan son objectiu veritable no es mes que un abim sense fondo en que han d'anar á despenyar-se totas las creencias, totas las glorias, totas las tradicions, tot lo que constituhex la fesomia característica d'un poble determinat, per á buydarlos á tots en un motllo uniforme d'hont surtin iguals, y sense fe, y sense recorts, y sense cap d'aquellas idees nobles y generosas que al home y á las nacions enaltexen y subliman.

LA RENAXENSA, donchs, dintre d'aquest esperit del catalanisme y tendint en sa esfera á impedir l'esmortuhiment de la idea de Patria, ha desenterrat dels recons de vells arxius, fentlos accessibles á la aplicació sense grans traballs, documents de no petita importancia per á la historia literaria, civil y política de la nostra terra; axis, tot augmentant lo catàlech de sas glorias, ha contribuït á que 's fassa mes fácil cada dia sa tasca al futur historiador de Catalunya, qui agabellant en una ma los materials dispersos, á copia de improbas feynas recullits, hi aplique la crítica ab sagacitat y saviesa y depurantne la essencia, nos obri de bat á bat las portas del esdevingut, oferintnos en inmensa tela la veritable historia dels nostres avis, avuy encara adulterada per rondallas y per tradicions no sempre ab la realitat conformes. LA RENAXENSA, en animadas narracions históricas, ha fet en detall part d'esta tasca, estudiant la vida ó las obras d'algunes de sas eminencias antigues y modernas, fentlas conexe al lector y engrandint axis en lo que li ha estat dable lo camp de la conexensa del avior y de la importancia que en la historia té la de la nostra patria; mentres fent vibrar la lira de las tres cordas, ha cantat las payrals glorias ab la ditiràmica entonació de la oda heróica ó ab la dramática severitat del romans; ha arrancat de son cor los accents de la cristiana fe com valla que refrenás lo curs procaç del descreiment y entonant armoniós himne al sentiment, ha pintat en apassionadas esparsas la aspiració del cor á rabejarse en la bellesa y 'l foch de las afeccions que esta li inspira. Ha procurat per últim ser la crónica del renaxement catalá, ocupantse ab fruició en las manifestacions que de sa vitalitat continuament va donant, estudiant las be-

llesas de las produccions de tota mena que ell ha ofert á sos aymadors y senyalant, sino ab acert ab bona voluntat, los defectes de que adolexessen y 'l camí que calia seguir per á evitar que 's reproduhissen.

Estos son los títols d'honor que creu tenir la nostra Revista, títols que retrau avuy al inaugurar lo quart any de sa publicació, sense afectament y sense vanitat, perque 'l sentiment que la ha duta á conquerirlos es lo sentiment puríssim d'amor á Catalunya, d'idolatria per á aquesta patria del cor, tant com mes avorrida, tant com mes dessangrada per fills que 's diuhen d'ella y que ho son borts, mes volguda y mes respectada per nosaltres. Afegir una arma de mes ó menys bon tremp á las moltas no rovelladas que estotja en la payral panoplia nostra terra y que pot esgrimar ab éczit contra 'ls qui volentla morta hi assestan certers los trets de llur rancunia, heuse aquí lo nostre bell ideal, bell ideal que la cooperació que ha merescut la nostra empresa, no per nosaltres sino per son lloable objecte, li ha fet en part atenyer.

Aquesta cooperació mitjansant lo que s'ha fet seguirá fentse, mellor cada dia, si la nostra voluntat hi abasta. LA RENAXENSA axis, seguirá la via que ha anat seguint fins ara y si per nosaltres va, direm cent colps: un any mes.

Barcelona 1 Janer 1874.

A MA TERRA.

Cantem! Cantem de nostras valls ombrívolas,
lo fresch herbey, l'esvarzerada via,
los xaragays qu'en lo torrent s'abocan
tot esberlantne las planeras rasas,
lo redòs enclotat hont la font raja
sobre la tendre envellutada molsa:
aquí l'aucell, qu'en lo cantar es mestre,
de la xardò al abrich fa sas passadas
tot espiant, des del sarguer hont niuha,
lo cuch qu'en terra fadigòs serpeja
fentne somoure las ja secas fullas
qu'ab sa espessor de forá sguart lo tapan.

O be, deixant á la frescò ubagosa,
y enmantellantnos ab la llum que baixa
d'un cel clá y llis en migdiada ardenta,
cantem de cor la soleyada alegre.
Del carquet perfidiòs al cant asprévol
qu'ix tremolant de l'olivera ullada,
al erm goret qu'en raigs de sol s'abeura
al herbey pedregòs que 'l mon corona,
als solchs que 'ls camps de cap á cap ne ratllan
hi junta 'l sol sa calitxosa broma,
lo prim fonoll sa esgroguehida cima,
la soletat sa quietut que imposa.

Ni un' ombra en lloch! Per tot arreu grogueja
lo polsim del soley; de lluny arriba
lo cant del gall que lo migjorn senyala;

pel pedregam la vibre s' arrossega
plena de vri l' apuntxonada cua.
Los terrosos del camp frega xiulantne
lo roquerol que bech obert ne vola
y sòta l' ampla sarmentada verda
dels ceps vehins de llacunosa plana,
en espés remolí, rondinant roda
lo fiblador mosquit, y á terra arrapa
lo trist agram son misteriós brinatge.

Mes no, no es aquest cant lo cant plascévol
á ma poch destra y jovenévol lira;
de ma patria la terra en mi no troba
la veu que al ras de sa grandesa arribi.
Jo no se pas cantar las maravellas
del gra que naix, ni del herbey que grilla,
ni al sol que roig del fons del mar s' aixeca.
Tant sols se planye la disort novella
que al trinch ingrát de la cadena infame
lo coll me rotlla y lo meu cos ne vincla.
Ah! si algun jorn l' esperit vell desperta!
Aixís mon Deu ho permetés des d' ara.

Mes no, tot ha passat. Ja sols es runa
aquell palau de sobergosa alsaria
hont, dreta al vent, ne rumbejava altiva
sos virolats colors la patria ensenya.
La nostra gloria si busquem, cercamla
entremig de la boyra dels vells segles.
Si algun rebrot avuy no treu poncella
en profit nostre no fa pas florida.
L' arbre caygut del mal vehí es despulla!

Oh sava aviorencia, reviscola
nostras venas ja viudas de coratge;
fens' batre 'l cor ab amorosa flama
vers nostra terra la de cimas aspres
pel magall del pagés amorosidas;
munta en esprit lo nostre breu llenguatge
qu' esquerp ne viu en allunyadas concas;
pórtans un gra de la llavor antiga
y 'l sembrarém, y quan grillat ne siga,
quan ampla estenga capsalada espessa,
llavors ¡oh Patria! tornarém al qu' eram

FRANCESCH PELAY BRIZ.

1868

LA DESINÉNCIA DEL PLURAL FEMENÍ.

Hostes vingueren
que de casa 'ns traguieren.

Ganas de compláurer á bons amichs nos mou-
hen á escriurer aquesta volta pera la gent catala-
nesca, y no dihem catalana perque no sempre es
tot or lo que rellúu, y fóra massa empresa de nos-
tra part, que prou fem contribuhint á que aquella
no vaja semblant extranya als ulls de aquesta.

Res mes propi, donchs, que parlar de llenguatge,
de gramática ó de cosa que pareguda li sia. ¿Qué
mes ignocent? No será 'l profit material lo que 'ns

moga, que si 'ls sermons servian, regalats estarian
los predicadors y hihauria en lo món menos heret-
ges: lo profit qui 'l trau es qui sap com se maneja
aquesta bola, y com se han de manejar mólts dels
que per ella caminan, sense fatigarse ni molestarse.
Pero fugim de lo que altres fan, y fém lo que de-
vem fer: aném á nostre cas.

La veu del valiment, que es una gran veu, ad-
vertí un dia á alguns jovensans galantejadors de la
musa catalana, es á dir, de la musa nascuda l' any
1859 en lo Saló de Cent, que si bè á ella la anome-
navan com se devia quant la tractavan en singular,
no era així quant se referian á sas germanas, pus
no bastava pera fer plural á una paraula breu,
acabada en *a*, anyadirli una *s*, com feya la llen-
gua mare llatina, sinó que la vocal havia de trans-
formarse en una desinència com la del plural fran-
cés, de manera que, de allí endavant, ja no havia
de dirse may mes *las nou musas*, sino *les nou muses*.
No cal llamentarse dels sòrts, pus com la veu del
valiment es tant forta, y per altra part mólts hi
senten mes de lo que poden, no fou en va l' avís,
y véus aquí que, desde llavors, lo camp dels parla-
dors está partit en dos y lo que són *glórias*, *espe-
ransas* ó *intrigas* pera uns, són tossudament *intri-
gues*, *esperances* y *glories* pera 'ls altres.

Allá ahont no hi ha brega no hi ha triunfo, mes
los partidaris de *les muses* se donavan per vence-
dors, en primer lloch perque anavan sent mes nu-
merosos (ells sabrian perqué,) y segonament per-
que ningú 'ls havia dit fins are: parlém á pams y
vingan rahons. Donar aquí las de un y altre bando
es nostre propósit, y pus no som nosaltres dels ar-
repentits, sino que passam per pecadors, no s' ex-
tranye que tractem de defensarnos, que sia mes
defensa que invectiva lo nostre escrit.

Totas las rahons que saben donarnos los mestres
nous forrats de vell pera escriurer *muses* y no *mu-
sas*, consisteixen en dir que *així s' ha fet sempre*, y
que la terminació en *es* caracteriza 'l plural femení
propi de la llengua catalana. *Magister dixit!* Basta
que algú dels oracles infallibles done aquesta sen-
tència tan rodonament, pera elevarla á dogma, y
créurer en ella alguns devots que han feta poca pe-
nitència gramatical, y en cambi, sí, mólts dejunis
de lecturas. Qualsevol diria també, al sentir la sen-
tència seca elevada ja á lley desde uns quants anys
ensá, que, segons ella y la rahó en que 's funda,
de la mateixa manera que se sosté la terminació
en *es*, se han de 'sostenir mólts altras cosas, usos
y locucions de igual tall y carácter que 's troban
en los llibres, pus no es just que en una mateixa
familia á uns germans se 'ls fassa anar vestits á
la antiga, com si diguéssim ab barret de gresol y
sabata ab sivella, y altres vajan vestits com vá tot-
hom en nostre temps, y fins á vegadas de una ma-
nera massa menestrala. *That is the question*, po-
driam dir aquí com lo fosser del Hamlet, ja que re-
movem los ossos á la pobre llengua catalana. Si la
sentència dogmática fos tan absoluta que no adme-
tés cap observació, excepció, contrarietat ni rahó

lógica, enbonhora que se seguís lo que diuen que sempre s' ha fet, pero molt hi ha que dir pera apel·lar-se de aquella, y no s' espanten los que fins are s' havian cregut que 'l cel era blau. Comensém.

Al dir que *sempre s' ha fet així*, naturalment vol·drán significar los amants de *les muses* que sa manera de escriurer es de us constant, mes l' us, en cosa de llenguas, toca á duas prácticas, á us de parlar y us de escriurer, y l' us de escriurer se considera sempre en duas épocas, una aquella en que té tota sa vida pero nó sa perfecció, y altra la de sa gramatisació, la de elevació literària y acadèmica, lo sigle del Renaixement general en que totas las llenguas serveixen pera alguna cosa mes que l' us necessari dins de la regió ahont se parlan, á saber, pera que sian entesas y parladas pels forasters, en que 's fan intel·ligibles per propis y extranyis á forsa de sabia reglamentació, de lógica explicació, en fi, de perfeccionament, de gramática, de ben dir.

Los nostres correctors han confos l' us de parlar y l' us de escriurer en lo antich, es á dir, en la primera época, ó millor, han volgut prescindir del primer, quant llavors es la gran regla, y han sentat que lo que escrit se troba se déu pronunciar tal com la moderna prosódia ensenya respecte al valor de las lletres. Pera probar que aixó es fals, no hi ha mes que comparar com se escrivian molts llenguas neolatinas abans del sigle XVe y com s' han escrit després, quant, per exemple, los francesos, trobant paraulas en que lo lletra *e* se pronunciava *a*, estudiàren lo cas y fixàren reglas pera donar á cada vocal, á mes del valor absolut, lo valor respectiu, cosa que no han fet los catalans en la época de la gramatisació de las llenguas (y no es seva la culpa,) que á haverho practicat, com que la pronunciació era ó diversa del escrit, ó ab dos valors diferents, de *a* y de *e*, haurian fet com los francesos, buscant reglas pera 'ls dos valors de una mateixa vocal, ó donant preferència, en lo cas que parlam del plural femení, á la pronunciació sobre l' escrit, haurian deixat lo que tal volta com á signe no passava de una moda, una rutina, la desinència *es* de la escriptura, y haurian consignat que l' femení plural fos en *as*, y no per folia, sinó per ser mes lògich, mes etimològich, mes agermanat ab los plurals femenins de totas las llenguas que mes de prop rodejan á la pàtria catalana. Sia lo que vulla esta observació, es nova y nostra, y qui dupte de si es justa, recorde sols com fan lo plural femení, després de la llengua mare llatina, no ja sols lo Castellá, sinó lo Portugués, la llengua de Oc, aquella en que foren escrites *Las Costumas* de Montpeller, lo provensal, parlat ó escrit, com ho pregonan *Las lleys damor*, lo llenguatge de Trobadors (pera qual comprobació pót servir la molt estimable obra del amich Sr. Milá *Los Trocadores en España*), y, apart de aixó, molts y molts escrits de dins de la nostra mateixa llengua catalana, que citaré després. Y, en vista de aquesta comprobació y exemples, se pót créurer, que, á tenir vida pròpia nostra nació, quant totas las demés perfeccionàren sas respecti-

vas llenguas, haurian donat preferència á un plural que, tal volta, no es mes que una importació francesa, tan mes quant la terminació en *as* estava en la pronunciació comuna, y quant fins se troba escrita en llibres y documents los mes importants? Qui no admet aquest supòsit, no admet lo perfeccionament de las llenguas, y mes que ser rutinari, pót considerarse com sostentór del absurd principi de que las cosas se han de usar tals com se troban, sols perque no hi ha hagut qui cuidás de millorarlas: encara mes: qui sols per aixó vulla exceptuar la llengua Catalana de totas sas germanas, ni la ortografia admet, ja que per ella escrivim are de una manera diferent, y, en veritat, mes clara é intel·ligible que 'ls antichs.

Passém are á una de las probas que sols havem indicat, y que tal volta molts lectors no esperan, busquem lo testimoni de terminacions en *as* escrites. Se troban aqueixas probas en vells monuments que tocan á Catalunya, qual maternitat no negarán las regions que de ella prengueren lo llenguatge, y no sols en cants de catalans, sino també de mallorquins. Apuntar una á una ditas probas faria interminable nostre treball, y així, per are y breument, nos limitarem á fer referència á dos llibres importants, als que poden acudir los duptosos, y són lo *Diccionario de escritores catalanes* de Torres-Amat, y la *Biblioteca de autores Baleares* per Bover, sent lo que indicam sols com á petita mostra, que major podria ser l' alegat si convingués. Baix los noms, donchs, de Ermengol, l' autor del *Breviari damor*, del sigle XIIIe, de Lluís Aversó, en lo sigle XIVe, Fontaner ó Fontano, lo célebre autor de la *Tragicomedia de Calisto y Melibea*, del XVIIe, y de Garcia, lo rector de Vallfogona, en sa hermosa poesia *la Soledat*, també del XVIIe, catalans tots quatre, y entre 'ls Mallorquins baix los noms de Gaspar Calaf, Pere Fiol, Antoni Masot y Domingo de Oleza, del XVIe, y de M. F. Carcel, en lo prólech de sas obras, y Reginal Frau, del XVIIe, trobará, qui bé busque, las terminacions en *as* tan combatudas, las quals han sigut, desde l' últim temps citat, adopció general invariable fins á nostre temps, per quants han escrit ó publicat llibres en catalá, constant entre ells fins la Doctrina Cristiana. Pero tot aixó fóra poch comparat ab las altrás autoritats que havem indicat en primer terme: lo doctor Pujades, en lo volum catalá que publicá de la *Crónica de Catalunya*, usa indistintament las duas terminacions, y lo mateix feu algun dels poetas ó amichs que li dedicàren composicions poéticas al principi de aquella; y l' códich de las *Constitucions de Catalunya*, desde la edició mes antiga é immediata á la data en que Fernando l' *Católich* pactá ab los *re-mensas*, ofereix als ulls de tothom la famosa sentència dita de Guadalupe, la qual, completament, sens la menor alternativa, presenta, en sos llarchs é importants capítols, sempre marcada y constant la terminació en *as* en tots los plurals femenins.

Las probas ó rahons que acabam de donar, á haverlas atesas, ó sabudas, los partidaris de *les muses*,

podian inclinarlos, quant menos, á no ser tan exclusius é inflexibles, volent que tothom seguís sa bandera, perque no havian de faltarlos motius pera mantenirla, sens imposarse, ab independència, y quant ditas rahons no 'ls bastassen, altrás n' hi havia, per las quals, contenintse, haurian ajudat mes á unir que á desunir, y son:

—La rahó de eufonia, pus la major agudesa de la lletra *e* y la repetició necessària, per la concordància, de la terminació en *es* en los substantius y adjectius, fan la llengua, com si diguessen, massa punxaguda, cosa que se evita ab la terminació en *as* mes pròpia de una llengua tan enèrgica y rodona com es la catalana.

—La rahó de comoditat métrica, pus l' assonant en *e* no abunda tant com en *a*, lo qual pòt alternar abundantment ab lo femení singular y plural, ab lo indicatiu de molts verbs, ab lo infinitiu, y ab lo subjunctiu y pretèrits de molts altres.

—La rahó de fixesa, pus ab la terminació en *es*, paraulas hi ha, los adjectius acabats en *re* en singular, que, al passar al plural, no se sap si són masculins ó femenins, pobres, negres, sogres, llibres etc.

—La rahó de consideració y respecte personal, pus desde Fontano y Garceni fins á la *Colecció dels Trobadors nous* (vanguàrdia y llavor dels actuals Jochs Florals,) tots quants han cultivat la poesia en la terra catalana, tots, sí, han usat la desinència del femení plural en *as*, com á mes pròpia, y riurer fa certament véurer y sentir á alguns blatis que, de una manera directa ó indirecta, consignan la ignorància, la distracció ó la preocupació dels mestres vells, sens qual llum y guia ells may haurian sigut coneguts. ¡Quí 'ls havia de dir á un Aribau, á un Martí y Cortada, á un Rubió, que, ab tot y 'l famós *A Deu siau*, las sentidas *Llàgrimas*, y 'l dols *Gayter*, havian de ser esmenats per neófits, y tractats, si fa no fa, de adormits!!

—Finalment, la rahó de conseqüència, pus los que fan gala de ser vells y arcàhichs, no ho haurian de ser á mitjas, que, en veritat, no se explica com en un mateix escrit los que fan lo femení plural en *es* per la sola rahó de usarlo així 'ls antichs, barrejan ab sos archismes nó neologismes sí vulgarismes moderns locals, com ho probarem, si á probarho se 'ns provoca, bastant dir, per exemple, que en lo prospecte de una obra de intencions bibliogràficas pero sense ànima catalana, fins se usa lo gerundi del verb ab la radical del pretèrit, com si diguéssim: *bastraguent, prenguent y escriguent* en lloch de *bestrahent, prenent y escrivint*.

Pera acabar, recordarém un dels efectes que ha produhit la mania de la terminació en *es*: com no favoria en l' assonant, digueren que la *e* de aquesta desinència era diptongació y sent, per lo mateix, una *e* arrimada á la *a*, podian assonar *dones y fruytes* ab *cosa y pura*, resultant de aquí que s' hajan escrit romansos assonants tenint vocals ó signes diferents, de valor diferent cada un y sempre absolut en la llengua catalana, cosa may contradita ni practicada per ningú en altre sentit. Que la *e* del *véurer*,

mallorquí, pronunciat casi *véurer*, tinga la diptongació no ho negarém, pero lo Catalá verdader no 'n té cap, y si la pronunciació vulgar diu molts vegadas *a* per *e*, transformació vulgar de pronunciació es lo cambi, *a* seca substituhint á la *e*, may inflexió equívoca, may diptongació. De totas maneres han errat los qui tal cosa han fet: si la *e* de la desinència en *es* porta diptongació, no es verdader assonant quant assona ab *a*: si es, en la pronunciació, *a*, confessió es patent de que la pronunciació val mes que l' escrit, y que millorarà la llengua usant lo signe expressiu y propi de aquella, en lo cas de que parlam, y no 's vulla interpretar maliciosament aquí que erigim la pronunciació vulgar antigramatical com á regla sobre 'l llenguatge literari escrit, pus tractam sols de una ambigüetat especial que li fa nosa y 'l complica.

Al cap ne som: nostre escrit no vól dir guerra á la desinència femenina en *es*, que pòt usar qui vulla, sinó testimoni de que no 'ns faltan armas pera defensar la terminació en *as*, tan injustament censurada, com no 'ns en faltarian pera venjar, si convingués, molts agravis que s' han fet á la llengua catalana y al esperit catalá; no vól dir guerra á la paraula, sí sols á la manera de imposarla, com ho acreditan certs volums dels Jochs florals que han sigut enmotllats al gust de una voluntat sola, devant la qual los autors que ans del premi escrigueren sas composicions usant la terminació en *as*, contents quedàren, després de aquell, trobantla, en lo volum imprés, convertida en *es*. Si en lloch de haverhi sabis muts, cada qual se esforsás donant sas rahons, discutint en noble pugna, de paraula ó per escrit, tothom sabria de part de qui está la justícia, y no hauria arribat lo cas de que un invàlit de la Gaya Ciència exhalás esta sentida queixa.

ANTONI DE BOFARULL.

Tot á través de la reixada glassa
que l' extesa cortina
dibuixa sobre 'ls vidres
ab sos transparents plechs de musselina,
jo veig la llum que, blanca y voluptuosa
en llantia de cristall, la misteriosa
soletat de ta cámara ilumina,
y... no hi puch ferhi mes, lo cor me roba
la llumaneta blanca de t' arcoba.

Tu qu' ets tan poderosa,
com escau á una bella,
que á tots amagas, á tothom, ta hermosa
superba mina de tressors, per ella
ni tens secrets ni vels, Ella pot véurer,
fins ans que caygue l' últim vel, la nuesa
rica y envellutada,
de tas espatllas plenas de bellesa,
la negra cabellera deslligada
per ton seno espargint perfums y aromas,
y del bell pit que 's bada
las tornejas rodonetes pomas.

No tens secrets per ella. ¡Oh! com voldria
ser jo la llumaneta de t' arcoba
tan sols per una nit, coloma mia!

Quan deixas cáurer á tos peus ta roba,
ella 't vesteix, aymenta,
ab sa roba de llum, y tremolosa,
tot arriscantse, gosa
recórrer tos contorns; ella 't rodeja
ab sos brassos de flama; ella passeja
sa llengeta de foch entorn tas formas
vérges de ma mirada,
sí de mos desitjs no; ella abrasada
del foch que la consum, d' amor encesa,
t' abraça d' un sol cop, y tota nua,
y tota entera d' un sol bes te besa.
¡Ay, si sabesses com lo cor me roba,
la llumaneta blanca de t' arcoba!

VÍCTOR BALAGUER.

LO SOT DE S. CELONI.

I.

En lo rieral de Bigas entre mitj de las grossas pagésias, hi ha quatre casetas juntas á las que per antonomassia se dona 'l nom *del carré*, donchs que componentse 'l poble de mes de trescentas casas no n' hi ha d' altres de juntas, ans al contrari son dispersas, que donan mes d' hora y mitja de estensió al terme. Al devant d' aquellas hi creix un bosquet de pins gemats y espessos en mitj del que passa un curt barranch ample y pregon ahont hi campejan unas quantas alzinass de fornida soca y ample capsalada. Allí es lo sot de San Celoni: se diu pe 'l pais y corra com á tradició certa, que avans dels moros hi havia allí una ciutat; es lo cert que aixis en ell com en las feixas que per dalt hi termenan, se troban, y de aixó 'n puch donar rahó jó, donchs ho he vist y tocat cavant y formigonanthi trevalladors de casa, com unas caixas fetas d' obra grossa, dintre de las que sempre s' hi troban ossos humans. De totas maneras en aquell bosch y fondo, posat entre mitj d' hermosas quintanas, hi apareixen de nit moltas llumanetas y la gent hi guarda certa veneració y respecte.

No molt lluny del dit sot de San Celoni possehian los Srs. de Rocafort una torre, com li deyan, especie de Castell que també, segons la gent, havia sigut dels moros d' ahont los desalotjaren los dits Srs. de Rocafort.

Era l' hereu d' aquest casal á l' época de que ara parlo, Arnold de Rocafort: havia quedat orfe de pare y mare y ab la conducta llissenciosa de sos temps, desde sa antigua casa, ahont encara avuy s' hi conservan las presons y soterranis, amurallada tota, ab la alta y negrenca torre demunt la que hi campeja la Creu de ferro de estranya forma que hi plantaren sos antepassats, arrant la timba

del torrent que baixa del peu del Castell de Montbuy entre mitj de las vellíssimas y corcadass alzinass y de las vellas atzavaras anava atisbant los llochs ahont podia ferne presa.

Molta era la fama que de bon cassador gosava y no menos la de valent y gentil, per cuass motius se casa sempre 's veyá plena de cavallers y barons que en bona companya venian á compartir ab ell los goigs y fatigas de la cassa; y mes de quatre minyons del terme havian vist perdres son amor entre 'ls brassos del gentil y poderós cassador: aixis era que cada volta que ressonavan per aquellas encontradas los corns de cassa del Sr. baró, los joves d' allí que en sa vida havian conegut la por, ja tremolavan.

Un dia que cansats y afadigats de tant corre sens trovar cassa ninguna Arnold y sos hostes baixavan per lo alzinar que costeya 'l torrent, tornantse 'n desalenats á casa, s' alsá á sos peus á l' hora menos pensada una hermosa cerva blanca. Tots los corns ressonaren, tots los cans llensárense com llamps darrera d' ella, y 'ls cavallers omplint lo bosch ab sos hurras clavaren los esperons ab forza á sos corcers: la cerva, com coneixent que de sa lleugeressa dependia la seva vida, semblava que no toqués de peus en terra: las satjetas la atravessaren de tot arreu; mes ella per aixó anava corrent sempre sens may parar; afadigada, acorralada per tots costats y ferida, encara 'ls desaparegué dels ulls moltas vegadas y sols pel rastre de sanch la trobavan. Arnold era 'l que mes empenyo tenia en perseguirla: la cerva comensá á devallar per lo jas del torrent, y aquell s' hi llensá impetuós; la torrentera era tan trencada y perillosa que era impossible pogués baixarhi lo corcer; mes Arnold tal era lo seu dalit, boig y cech l' esperonava á cada instant fins al punt de no adonarse del perill en que 's posava.

Prop del lloch ahont anavan devallant cerva y cassador, y en mitj del torrent s' aixecava una imensa roca que per un ramal de pedra se juntava ab la margenada del alzinar; per un forat ó esquerda d' aqueixa roca y en lloch que venia á escaure al mitj d' ella, hi sortia un doll d' aygua, lo que causava molta d' estranyesa á la gent del terme, puig no podian atinar d' ahont surtia ja que lo ramal que 's juntava ab lo alzinar estava enlayre y no podia ser que per allí passés l' aygua, á mes que ho havian examinat molt y res havian trobat que ho indiqués, ja que tampoch podia anarhi per terra, puig que bonas escavassions havian fet sens que res los donés llum pera trobarho ni poguessen entendre com podia sortir aygua d' una clivella d' aquella grandíssima roca á la que ni las mes grossas torrentadas havian pogut may somoure; per lo tant no podia ser sino una cosa sobrenatural, y venint de sota terra no creyan que pogués ser cosa molt bona.

Una hermosa y gentil donzella filla de un matrimoni que vivia á la última de las quatre casetas del devant del sot de Sant Celoni, estava aquell dia herbejant pels borrechs de casa seva prop de la ro-

ca, quan aparegué la cerva perseguida ab lo cavaller darrera. Era ella de rostre tan agraciat que tots los fadrins d'aquellas encontradas venian á enamorarla, no sols los del pla, sino que també los de dalt de Berti, travessant los torrents y perillosos graus que s'obren camí pe 'l single esposant mes d'un cop sa vida, y espahordint las águilas que per sos caus hi nihan.

La cerva corrent desalenada d'un bot aná á parar demunt la roca y desde allá, ab una agilitat asombrosa saltá al torrent. Arnold sempre esperant á son cavall se trová també dalt de la roca y, sens veure lo impossible que li era al noble corcer fer com la cerva, li clavá los esperons fins á ferli rajar sanch, pus lo tenia foll la agilitat d'aquella cerva. Lo cavall renillant de dolor s'encabritá y feu lo salt perillós: la donzella, al veureho, esclatá en un crit d'esgarriansa que ressoná per tot lo torrent: lo corcer havia caygut com xafat en terra ab lo cavaller. Ella hi correu, mes Arnold al sentir son crit y al véuerla, pasmat de sa maravillosa hermosura, descavalcá, oblidant á son malmes cavall y á la cerva de la que ja ni s'en veyá rastre.

Á la donzella al ser ell prop se li emporpraren las galtes y sos hermosos ulls se baixaren á terra; mes los del jove se hi fixaren ab intenció perversa.

—Jamay hauria pensat trobar cassa tan bella; digué ell agafant las mans de la donzella.

Eixa pera amagar sa turbació abaixá sa testa com pera beure del aygua que de la clivella rajava, mes, al ferho, llansá un crit anguniós y apagat, y arrencá á fugir tota espahordida.

Quan arrivá á casa seva, sa mare que estava filant al llinar de la porta, al véuerla:

—Ma filla, li digué, vens plorant y febrós ¿qué t'ha passat?

—Oh mare! que l'aygua de la roca del torrent me n'ha cremat los llavis, me n'ha cremat lo cor. Y caygué sens sentits.

MARÍA DE BELL-LLOCH.

(Seguirá.)

LO SENY DEL LLADRE.

Quán, per qué y ab quin objecte s'introduhí en las principals, sino en todas las poblacions de Catalunya la costum del toch tradicional de la campana, qual nom serveix d'epígrafe á aquestas ratllas? Debadas havém consultat varias obras de nostres reputats arqueòlechs pera satisfer á nostra curiositat. En diferents passatges de antigas crónicas trobém mencionat repetidas voltas lo toch al-ludit, mes may de un modo per lo qual puga venir-se en coneixement de la época precisa en que tingué lloch sa introducció, si be per lo que respecta al fi propost, quelcóm consignat ne resta que 'l indica.

La primera noticia que respecte á Girona trobém sobre de tant prudenta y necessaria costum, dadas las condiciones especials dels temps en que estava en ús, se remonta á meytat del sigle XIV, y se troba en

la Crónica del Rey En Pere IV de Aragó, pág. 184, traduïda per N' Antoni de Bofarull qui per nota diu en lo mateix lloch:—*Seny del lladre*, literalment traduït seria *campana del lladre*, es á dir la hora en que se tocaba la campana (seny) de avis pera que tothom se previngués y guardás dels lladres, tancant las portas y finestras. L'equivalent castellá que he adoptat (*hora de queda*) me sembla que es 'l més propi.

Á alguns anys més tart (1391) correspon un curiós document que 'ns ha vingut á mans, referent á la materia. Consisteix en una ápoça de rebuda que firma 'l Guardiá de la Seu de aquesta ciutat al Batlle de la mateixa, per lo preu de la soldada de tocar la campana en qüestió, qual contingut donám per nota (1)

Que 'l toch de que 's tracta continuaba en lo següent sigle á Girona y sens dupte en la major part de las poblacions catalanas, ho comproba la següent noticia treta del Códex de 'n Carbonell que 's conserva en l'arxiu de aquesta Santa Iglesia, publicada pels continuadors de la *España Sagrada*, tomo 44, plana 401:—«Anno 1424, dia 17 julii, hora cimbali del *Ladre* dictus dominus Alfonsus Rex Aragonum intravit civitatem Gerunde» etc.

En las curiosas *Efemérides* de Lleyda publicadas enguany per en Lluís Roca y Florejachs, ne trobam una que no sola ment corrobora en part lo que hem sentat anteriorment, sino que també demostra la antiguitat de la costum de que 's tracta, així com amplia l'objecte que ab ella 's proposaban nostres antepassats. Véusla aquí:—«28 de octubre 1293.—Per los inconvenients qui resultaban de estar sospesa per rahó de interdicte l'acostumat toch á la entrada de fosch de la campana nomnada «*Seny del lladre*» desde qual hora en avant ningú podia anar pels carrers sense portar llum, la ciutat obté del Bisbe lo permís pera tornar á tocarla.»

Hem cregut convenient apuntar las antecedents curiositats per si ab sa publicació lográm estimular als aficionats á novas investigacions sobre tan curiosa com tradicional costum.

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

(1) «Sit omnibus notum quod ego Petrus moncade custos ecclesie Sedis Gerunde gratis confiteor vobis venerabili Johanni Alberti nunc bajulo Gerunde absenti tamquam presenti in manu ac posse notarii infrascripti hec pro vobis recipientis quod solvistis mihi et ego á vobis habui numerando triginta solidos monete barchinonensis, racione salidate pulsacionis cimbali lagronum ecclesie antedictae et qui sunt pro anno proximo nunc preterito finito in carnipriviis cadragesime proximo nunc preterite. Et renuncio excepcioni dictorum triginta solidorum á vobis non habito sum et non receptorum et doli. Facio vobis absenti ut supra stipulanti deditis triginta solidis cum presente apocha de recepto. Actum est hoc Gerunde die prima mensis aprilis anno á nativitate domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo. Sig^mnum mei dicti Petri moncade qui hec firmo. Testes lucius rei sunt venerabili franciscus pera jurisperitus ac Petrus sabateriy procurator fiscalis curie Regie Gerunde.—Eg^mo Petrus muti notarius publicus substitutus auctoritate Regia á Josperto de quañpolongo publico civitatis bajulie et vicarie Gerunde snarum que pertinentiarum notario hec scripsi et clausi.»

—*Archiu del Hospici provincial de Gerona, cazó n.º 4 pergamí. 103.*

A MARIA INMACULADA.

Ipsa conteret caput tuum.

Quina amargó 'ns has dextat
malehida poma d' Eval,
la serpent que t' abastava
ja entortolliga la terra,
cada centuria ab un nus
de llarga cua feréstega.
Generacions de soldats,
Samsó y David li fan guerra,
¿quin matará la serpent
si als Llims tots los arrossega?
Lo paradís ¡ay! perdut
sols á la memoria 'ls queda,
tan sols ne saben lo nom
del paradís que 'ls espera
¿Qui salvará 'l mon perdut?
Sols respon una donzella
—Una dona 'l salvará,
si una altra dona 'l va perdre:
¿hont es lo monstre, ahont es
que se 'ns engola la terra?
no es ella cap poma, no,
ni si ho fos seria seva,
que seria del meu Fill,
que en l' arbre d' amor s' axeca.—
En la Creu hont mor Jesús
Maria la serp hi ferma,
y avans de volar al cel
li n' ha xafada la testa.
Santíssim Pio, Pastor
enamorat de la Verge,
puix floria en vostres mans
son lliu blanc de puresa,
dihéuli que 'l monstre aquell
altre cop lliga la terra,
que per pèndreus lo ramat
vos ha posat en cadenas:
ploran els Angels de Deu,
y 'ls dimonis fan gran festa,
tots los ulls cercan claror,
y en lloch la claror punteja;
com mes va mes negra nit,
per tot cel trona y llampega:
dihéuli que 'l mon va á fons
si no 'l trau á port sa estrella.

JASCINTO VERDAGUER.

LABORATORI DEL PAGÉS.

Fa tretze anys arribava jo á Barcelona, essent completament desconegut á Catalunya: no feya encara un mes que residia en aquesta ciutat, quan vaig tenir l' honra de rebre la visita del allavors president del Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro l' Excelentíssim Marqués de Alfarrás y del secretari de dita corporació Sr. D. Andreu de Farrán y

de Dumon, los qui m' invitaren pera explicar un curs de Química aplicada á l' Agricultura en dita corporació. Vaig acceptar la proposta ab agrahiment, creyent que la cosa se limitaria á aquell any; emperó honrat á la fi d' ell ab lo títol de Soci Honorari, vaig creure un deber continuar un any mes ab l' objecte de pagar, encar que d' una manera molt incompleta, la 'mercé que m' havia dispensat l' Institut, explicant un curs de fabricació d' adobs pera la terra. Acaba aquest segon any y rebo 'l títol de Soci de Mérit, ab lo qual molt pocas personas poden honrar-se en Espanya; y aixó m' obligá á explicar un tercer curs de fabricació de vins naturals. Corrent aquest tercer any, dechli á un soci del Institut, lo molt ilustre Sr. D. Joan Agell (Q. S. E. G.) lo nomenament de pensionat per la Excelentíssima Diputació de la Provincia de Barcelona pera anar á estudiar l' Exposició Universal de Londres, qual nomenament rebí de mans del Sr. D. Mauel Durán y Bas, secretari alashoras d' aquella corporació, sense tenir jo la menor noticia de que tals gestions se feyan en mon favor. Á ma tornada de Londres vaig creure un deber de conciencia donar compte á la corporació en particular y á la provincia en general dels estudis que havia fet á Inglaterra, y vaig explicar dos cursos seguits; en lo primer me vaig ocupar de la maquinaria que 'ls inglesos expliquen pera 'l conreu de sas terras, en lo segon de la Economía Rural Inglesa comparada ab l' Espanyola. Pensava retirarme de tan treballosa tasca; emperó D. Plácido de Montoliu y D. Antoni Castell-Arnau, socis del Institut, me fan anar á Tarragona á explicar un curs d' Agricultura durant l' estiu de 1864. D. Lluís Llauder, soci del Institut, me porta á Mataró [per lo mateix objecte en 1865. D. Albert de Quintana, soci del Institut, paga la major part dels gastos que ocasioná mon viatge á Torruella de Montgrí en 1866 pera donar allí un altre curs, y darrerament D. Joan Batista Socias, soci del Institut, fa que en 1867 se forme en Palma de Mallorca una associació pera sufragar los gastos que ocorreguessen ab motiu del curs que allí vaig explicar. No haventse continuat aquets cursos d' estiu á causa de las tristas circumstancias per que atravessa 'l pays ¿podia jo deixar de seguir explicant gratuïtament en l' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, després de rebre favors tant inmerescuts de part dels seus socis? Es clar que no!, y aixís als cursos avans citats següiren los de Geología aplicada á l' Agricultura en 1865 y lo de Animals amichs y enemichs del agricultor en 1866. S' esdevé l' Exposició Universal celebrada á París en 1867, y l' Institut me honra enviantme á la capital del allavors vehí Imperi pera que col·loqui sa colecció y estudie; pero com si aquesta nova honra que dita corporació me dispensava no fos prou pera lligarme mes á ella, á la tornada me trobo ab altre nova distinció que mereix párrafo apart.

Com conseqüencia de mos estudis tant en l' Exposició de Londres com en los periódichs y obras extrangeras, m' havia fixat en la necessitat d' esta-

blir á Catalunya un de tants laboratoris agrícols dels que abundan á Europa, que tenen per objecte fer l'análisis pera l'agricultor, sense que lo laboratori cobri mes que los gastos materials de anàlisis, suposat que lo professor encarregat d'ell està subvencionat pel Estat, la Provincia, lo Municipi ó per associacions particulars, fundadas per aquest objecte. Essent Vice-President de la Excelentíssima Diputació provincial lo Sr. Maluquer y Tirrell y de la secretaria lo Sr. D. Ventura Palau, vaig sollicitar d'esta corporació la creació de aquell laboratori. Dits senyors, dels quals al primer dech bastantes atencions y 'l segon es amich particular, me feren comprendre la impossibilitat en que 's trobava la Diputació ni tant sols de pendre en consideració aquest assumpto á causa de la llei que en aquell temps estava vigent. Me vaig dirigir alashoras al Excelentíssim Ajuntament, pero en aquella época essent President lo Sr. Santa Maria (Q. E. P. D.) se pensá en la creació d'un laboratori químic pera 'l servey de Barcelona, y com que aquí las necessitats industrials predominan sobre las agrícolas no 's va creure oportú ni sisquera pendre en compte ma proposició. Alashoras (1865) vaig girar la vista cap á l'Institut, y comprenent que ell no podia donarme sou algun, me vaig resignar á treballar no sols sense guanyar res, sinó esmersant diner durant tres ó quatre anys pera veure si d'aquesta manera lograva aclimatar á Catalunya los laboratoris agrícolas-económichs.

Á ma tornada de Londres, repetesch, com si l'Institut desitjás lligarme encara mes ab l'Agricultura catalana, la primera comunicació que 'm passá fou la següent:

«Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro.—Comissió Directiva, núm. 14.—Se ha enterat esta Comissió Directiva de la proposició presentada per V. pera l'establiment, en lo local del Institut, d'un Laboratori químic destinat al anàlisis de vins, terras, adobs y demés que sollicitin los agricultors; á la formació de planos de femers y cellers y á la resolució de consultes de agricultura práctica; proposició á que no s'havia pogut contestar fins ara, ab motiu dels múltiples treballs á que ha donat lloch l'Exposició Universal de París.—Y atenent á la protecció que l'Institut deu als agricultors en general, aixis com als serveys prestats per V. al mateix, no té inconvenient la Directiva en cedir al efecte durant lo seu beneplácit lo local que 's considere á propósit, poguent V. per sa part deixar-lo de utilitzar sempre que aixis ho estime convenient.—La Directiva donará á V. además los mil rals demanats pera 'ls gastos de instalació del Laboratori, qual conservació y sosteniment deurán corre exclusivament á càrrech de V.—Quedan també acceptadas, com tipo máxim, las tarifas presentadas per V.—La Directiva, per lo demés, entent deixarli completa llibertat pera fixar las condicions que mellor li apareguin convenir á la marxa y desenrotllament del Laboratori, essent tots los resultats de las consultes, dels anàlisis y de quantas operacions se fas-

sin de la exclusiva responsabilitat de V.—Baix la mateixa responsabilitat y ab la garantia de sa firma, podrá V. disposar en la Revista de una secció que podrá nomenarse práctica, en que 's continuen y expliquen los resultats de las mencionadas operaciones y consultes.—Per lo qual vindrá á limitarse l'Institut á constituirse simplement en protector del Laboratori, posat al digne càrrech de V. y á donar á coneixer al públich sa creació pera que arribe á coneixement de tots los agricultors que desitjen participar de las notorias ventatjas que de son ausili poden reportar y 's complasquin en pagar just tribut de gratificació al zel que á V. li han inspirat constantment los interessos rurals de nostre territori.—Deu lo guard a V. molts anys—Barcelona 21 Febrer 1867.—Lo President, Miquel de Foxá.—Lo Secretari, Andreu de Ferrán.—Sr. D. Lluís Justo y Villanueva.

Desde llavors ja no he sabut ni he pogut separarme del Institut; rebi esta societat aqueixa manifestació de mon agraïment, que es ben pobre si 's té en compte que quant jo puga ser en Catalunya, á aquella ho dech.

Las sessions públicas que he donat en l'Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro han sigut, com tota obra humana, alabadas per uns y vituperadas per altres; pero sempre han merescut l'honra de tenir qui s'ofereix á estamparlas, siga per lo mérit de la cosa, siga per respecte á la Societat que las protegia. Una reunió de socis del Institut imprimeix las llistons de Química general qual obra está agotada. L'Institut m'invita en 1870 á estampar las llistons de Vinicultura pera repartirlas éll als seus socis, com se fa sovint ab altres treballs, mes com jo professo ideas diametralment oposadas á las que tocant á esta materia s'han expressat en las conferencias agrícolas y en las columnas de la Revista del Institut, no crech prudent acceptar sa honrosa invitació per temor á comprométrela, puix si be puch dir per mon compte lo que en Deu y en conciencia crega oportú, sé també que no dehuen dirse certas cosas quan s'escriu á l'ombra ó en los documents d'una corporació tant respectable com aquella.

Arriba l'any 1872: repetesch lo curs de Vinicultura y mon deixeble y amich lo Sr. D. Guillem Guillell m'ofereix las columnas de son periódich *La ciencia para todos* y baix los seus auspicis se fa una edició del estracte d'aquellas sessions que está ja agotantse encara que no fa dos mesos que 's va acabar sa impressió.

Acaba temporalment la publicació d'aquell periódich, y 'l titolat LA RENAXENSA m'honra d'una manera que no meresch, obrintme sas portas, si be exigintme qu'escriga en catalá.

Lo Laboratori abans citat per pobre y per modest que sia ha donat sos fruyts; centas personas hi han treballat y las ideas qu'allí han adquirit las semblan en las diversas comarcas catalanas: pero tots ells al trametre als seus masovers, als seus parcers y als seus amichs los senzills metodos qu'han après en lo Laboratori pera analizar las terras, las ayguas

los adobs, los vins etc. se troban ab la dificultat de no tenir, un llibre, escrit en catalá sensa forma científica, ahont estiguin dibuixats tots los aparatos que pera aquestos treballs se necessitin, ahont se dongui á á coneixer lo seu preu y 'ls punts ahont se venen, ahont espliqui lo modo de manejarlos, desprovist de tota teoria y que estiga al alcans de la classe á la qual se destini.

Veus aquí, donchs, lo que 'm proposo fer en un curt número d' articles (no molts) que escriuré en lo periódich LA RENAXENSA si son ilustrat Director y Redactors m' ho permeten.

Una volta publicats aquets articles en dit periódich, los compaginaré y ordenaré baix sos auspicis y 'n formaré un llibret com los que ja tinch donats á llum ab lo titol *De los abonos para las tierras* y 'l Extracte de las sessions que sobre la Vinicultura vaig professar en 1872 en l' Institut Agrícola Catalá de San Isidro.

Si d' aquest modo contribuesch al fi que 's proposan l' Institut Agrícola y la Redacció de LA RENAXENSA haurán quedat satisfets tots mos desitjos.

LLUIS JUSTO Y VILLANUEVA.

Barcelona 5 Novembre 1873.

À BALMES,

ODA.

(Ciego, es la tierra el centro de las almas.)

Com ans, tot á esser torna no res en esta terra:
Lo que s' encen s' apaga; lo qu' ha nascut, se mor:
Lo sol que, trencant l' alba, tramonta l' alta serra,
Devalla, ab lo cap-vespre, sa brillejant claror.

Lo mar, endins, n' aixeca la poderosa onada
Per darla, feta escuma, al cantellut rocam;
Y 's pert, no mes un rastre deixant de sa petjada
En la esberlada soca, lo fluyt potent del llamp.

Mes hi ha en l' etern estatge estrelles diamantinas
Que en ell fent sa naixensa no hi troban may la mort:
D' aquestas es en Balmes: estel de llums divinas
Que 'l solca y deixa 'l rastre de sa brillant claror.

Com sol que sa surtida ne fá en llit d' esmeraldas,
Quan s' enmiralla ab gloria dins los cristalls del mar,
Voltat de las montanyas per las geladas faldas,
De la nevada plana de Vich, se vá aixecar.

¡Ditxós ell qu' ab mirada tant divinal com pura
No veyia las arestas del ram de flors ahont som!
¡Ditxós ell que sols veyia en penas y amargura
La murtra que 's precisa pera voltar lo pom!

Ell veyia en la tempesta desaforada y negre,
Ahont sols la llum sofrosa del llamp hi pot lluhí,
Un fons ahont destacar-se mes riallós y alegre,
Com nunci de victoria, l' arch bell de Sant Martí.

Ell veyia en la llamborda, que nostras tombas sella,
La pedra d' una escala pera pujar al cel;
Y veyia en la fiblada de verinosa abella
Un pich dels que en la bresca ne deixa plens de mel.

A n' ell li verdejava per tot una esperansa;
Per ell tot de lloansa y amor n' era motiu;
Si 'l sol lo caldejava, veyia en l' hivern bonansa;
Si 'l fret ja l' arraulia, gosant veyia l' estiu.

No hi ha pas forsa humana que ni sols fés conmour
Lo temple de creencias qu' alsava en lo cor séu:
Aixís en la montanya arrela ferm lo roure
En terra conjelada, dessota de la nèu.

Aixís com hi ha arbres que matan ab sa sombra;
Aixís com lo sol daura quant toca ab sa claror;
Ab sa brillant mirada ell dissipava l' ombra,
Ab sa paraula omplia tot d' esperansa un cor.

Sas «Cartas á un escéptich» fan naixer flors cristianas
De las mes negras rocas que l' ateisme té;
Tal com n' ix de sa pátria en las estensas planas
La espiga que, esgranada, no 's lloa may prou bè.

Y tot perfecte ho veyia; y, axís com ho admirava,
En tot la má sentia potent d' eccels Creador,
Y fins en l' amargura l' acert mes bell trobava,
Perque aixís distingia quan val lo goig del cor.

Aixís pler de venturas y amor lo seu tenia
Vivint ab la esparansa del qui no sent resels:
Aixís si en esta terra com en lo cel vivia
En ell, si ab l' Etern mora, n' haurá tingut dos cels.

¡Oh! ¡Cuántas! ¡Cuántas voltas mon pobre cor, que plora,
D' ell ha tingut enveja, probantne l' amargor!
¡Enveja d' esta ullada, brillant, que s' enamora
De fins lo que á molts altres feresa 'ls fá y horror!...

Jo veig en nuvolada, que 'l sol al baixar daura,
Tempesta que 's congria per ofegá 'ls sembrats;
Jo veig enjugassada, entre las flors, un' aura...
Respir de vents tal volta lluny desencadenats.

No puch ab plena ditxa deixar una besada
En los corals riquíssim dels llabis dels meu fill,
Sens que darrerá ell vegi la mort, guaytantlo irada,
Posantne ab sa existencia mon goig sempre en perill.

Jo may cullo una rosa perque ans veig las espinas;
Jo may mon cor entrego perque fóra ab resel;
Jo may veig las estrelles prou bè com llums divinas
Perque no sè si en ellas se forma 'l llamp del cel.

Jo del sentir del géní que Vich n' ha omplert de gloria,
N' estich per ma desdítia y desconort distant:
Jo sols de las tenebras y 'l dol guardo memoria,
Y ell sols la guardá rica de quant vejé brillant.

¡Oh! No era, com li 'n diuhen, un filosofh, amarga
La veritat ells mostran, ja fasse ó no sufrir:
Ell veyia aquesta vida, per mi anguniosa y llarga,
Com un camí de rosas qu' al pas feya florir.

Per có avuy que l' admiro ab ansia li demano
Que, per sa ven, penetri dins mí sa convicció;
Que si ell al cel se troba, dessota d' hont m' aplano,
No 'm deixi, lluny las seuas, compendrer altra rahò.

Que fasse que, sentintho, com ell tot ho idolatria;
Que tot, sols d' una ullada, com á ell m' inspiri amor;
Y com lo sol desglessa las neus de Vich, sa pátria,
An' al meu cor baixantne, desgeli lo meu cor.

FREDERICH SOLER.

Barcelona 20 de abril de 1870.

LA BELLESA Y LA SUBLIMITAT.

Diu Blair que 'n lo llenguatge no hi ha cap mot de mes abstracte significació que la paraula bellesa, y es veritat: aplicada indistintament á lo material y á lo espiritual, á lo extern y á lo intern, á l' idea y á la forma, es extraordinariament dificultós definirla en son vertader sentit y significat y no menys en sa general caracterisació y conforme á l' idea que l' major nombre 'n tenen concebuda, desde 'ls que no la saben veure mes que en la naturalesa, fins als que com Platon l' entenen com una reminiscencia de la bellesa divinal, suprema, gosada y contemplada per la nostra ànima en una anterior y llunyana existencia.

«La bellesa se sent y no 's defineix» diu Royer-Collard pot ser per á concloure los d'uptes y diferencies de totes menes que aytal definició ha originades als filosofhs y artistes de tots los setgles, y esta poética frase, pot ser 'l fora 'l parer nostre, si no 'ns vegessem ab l' absoluta necessitat d' haver d' esclarir los camps y termes de sa expressió, per á no confóndrels y distingirlos dels d' un altre plaher estètic ó de la fantasia pot ser mes alt encara que la bellesa mateixa, d' un altre resultat final de l' art extraordinari si, empero veritable, que 's lo que anomenam sublimitat.

D' un origen igual los dos efectes, se gosan també igualment per la contemplació, y per mes que sian al plegat qui porten per dreta via á l' home á la felicitat, vesten en ses manifestacions tan diferents caràcters, son tan propis y tan genèrichs los efectes que produheixen en lo cor del home al tenirlo baix sa influencia, que creguts anam que mes que no pas de la mes ajustada y filosófica definició poden quedar entesos y clarament coneguts, de una comparança entre ells en que s' pose de relleu son esser y 's marquen les diferencies que al manifestarse exteriorment los separan y 'ls donan una vida independenta.

Es la bellesa l' exterearisació sensible de l' ideal; l' expressió de l' armonia; la manifestació del perfet enllas ó maridatge de l' idea ab la forma, sempre sentit, sempre rahonat, sempre filosofat; son sentiment si be es innat en los hòmens no es patrimoni de tots y si en alguns se manifesta, en lo major nombre cova dintre son ser com esmortit y tenen necessitat per á poderne gosar de que una veu misteriosa los lo despertí vivificantlo, del meteix modo que la pedra foguera te necessitat del frech del ferro pera poder brollar les espurnes del foch que

acotxa barrejat ab sa granítica fredura; d' aquí la necessitat per á gosarla y poder concébre-la, de un treball de preparació en los nostres sentiments, al plegat també que 'n nostres sentits tan interns com externs y que sobre tot deu esser atés en aquells anomenats artístichs perquè com á tals se poden educar, com l' imaginació passiva, la vista etc...; puig solzament ab açó se logra poguerla alcançar y per altra part comprendre y sentir la que altre hage alcançada, sense perdre cap ni la mes nimia de ses parts inherents, pròpies y constitutives.

Per aquesta rahó, per aquest modo d' esser de la bellesa, es porque s' ha dit que en la naturalesa no hi existeix sino de una manera primitiva d' esser, per quant produhintse allí sensa consciencia de si meteixa y com per etzar no hi podia haverhi l' armonia rahonada y filosófica ab que ella se espressa; y 's demostra açó veyent que l' home tan sols perquè la sent dintre son ser intuitivament pot interpretar-la allí, entre la vaguetat y confusió de tons y ratlles y colors ab que s' està abrigallada; veyent al meteix temps que la còpia exacta d' ella que d' existirhi nos la tindria que donar, no 'ns la produheix y que per lo contrari se te necessitat de despullar la copia de certs elements estranys á ella y que al home en sa contemplació no l' hi sobren porque sens darsen compte los lleva del lloch ahont perjudican á la perfecta armonia del conjunt.

La Sublimitat al contrari de aquesta existeix en sa total mena d' esser en la naturalesa y es l' home qui per etzar y sense càlcul la produeix; la vaguetat que á la bellesa perjudica la nodreix en ella, que pren sempre per á manifestarse formes infinities; anterior á tota humana concepció no hi ha en l' home necessitat d' un treball preparatori per á sentir-la, puig tots los cors estan igualment disposats per á rébre-la, essent los diferents ó variats efectes que produheix provinents del caràcter, inteligencia y temperament de cada hu que fan despertarli en sa imaginació idees mes ó menys elevades y grans ab concordancia ab son ser.

L' armonia que 'n la bellesa es la part mes essencialment constitutiva, en la sublimitat se veu trençada, per quan l' idea vola y campeja lliure é independenta á tot esserho, prenent forma no mes que per la pura necessitat de manifestarse exteriorment; mes agafantla sempre vaga y grandiosa y la majoria de les vegades simbólica y allunyant de si tota idea de personalitat, per á donar lloch sempre á l' admiració y á la interpretació y no poques voltes á la por ó terror, ahont pretenia trobar un escriptor anglés en un tractat sobre l' Indagació filosófica de l' origen de les idees de lo sublime y la bellesa, l' origen del primer.

Son los efectes de la bellesa suaus, tranquils; gosantse aquesta com havem dit per medi de la contemplació, ve á ser per l' esperit un plaher melangiós que no cansa ni fadiga, podent sentirse continuadament; l' ànima 's comple d' ella y boy se regenera; allunya del pensament tota idea de mal

estar, esquiva del desitx lo mes lleuger afany d'apoderarse del que 'ns sorpren y cativa la voluntat; endolceix l'amargor de la existencia, entendraix lo cor endurit y enlayra 'l pensament á regions boy divinals y no conegudes y á l'hora ennobleix, y purifica y es per açó pot ser perquè s'ha dit que era la bellesa l'idea de la bondat y de la veritat manifestades en una forma sensible.

D'un ordre cambiat y ben diferent son los efectes que causa la sublimitat; verifiques en l'art ó en la naturalesa, per medi de la admiració atrau, per medi de la grandesa domina; per medi del simbolisme de sa forma y 'ls munts d'idees que per l'interpretació d'aquesta desperta lliga á son ser de modo que esclavisa; de primer colp ja mostra la mesquinesa de l'home que la sent; per compte d'esser com en la bellesa continuats sos efectes, son breus y quasi sempre sobtats, puig que del contrari á ser seguits y obrar per la naturalesa l'home no 'ls resistiria y 'ls obtinguts per aquest tendirian inevitablement á degenerarse; també desperten en l'imaginació elevades idees mes no tant tranquiles ni tant lliures com les que desperta la bellesa, puig gayrebè sempre son provinents d'ella ó de sa naturalesa y com á tals filles de la sobrescitació de l'imaginació y de l'esperit.

No 's crega que per lo que s'ha dit que 'ls efectes de la sublimitat sian breus y sobtats, se verifiquen impensadament y quasi bè sensa conciencia; gayrebè sempre hi ha una treballosa preparació avans de manifestarse que poch á poch nos hi transporta. En literatura quan se produeix, l'ànimo sempre està exaltat per anteriors consecutives situacions de la bellesa y en arribant lo seu moment troba l'esperit preparat á rébrele; exemples, lo *Qu'il mourut* de Corneille en sa tragedia Los Horacis; la frase «*Sols Dieu es gran, germans meus*» de Massillon al començar lo sermó fúnebre sobre Lluís XIV anomenat lo Gran; y aixís succeeix sempre en les altres formes de representació de l'art.

En la naturalesa s'observa també igualment; exemple, una tempestat: la nuvolada s'apilota y, atapida, amaga lo mes feble raig de llum, tot es fosc; en tant lo vent xiula, los arbres se torsan, les espigues s'ajupen arran de terra y si les montanyes no tremolan en sos fonaments, vehuen escampades per sa força les bromes que duhen com á cabellera; los rius surten de mare y donan la mort ab lo que era avans esperança de sanitosa vida; los pobres en llurs cabanes y 'ls potentats en llurs palaus de marbre senten bátrer son cor per la temor; tots los elements están disposats per la sublimitat en lo extern y en l'intern, en la naturalesa y en l'esperit humá; falta lo moment. Aquest arriba; l'indifinible claror del llamp omple l'espai y tot ho illumina, la vista veu y l'cor sent y l'imaginació vola que vola ab l'esfrahidora força del pensament; en tant que esclata 'l tró y retentint de la vall á la montanya atravessa sa veu de conca en conca per tota l'encontrada; aquí hi ha lo moment de la sublimitat, sobtat, breu, empero preparat d'avans per moltes forces, per moltes causes.

Lo caràcter mes principal, com se veu, en la bellesa es la tranquil·litat provinent de l'harmonia; en la sublimitat com desapareix aquesta no l'hi es essencial l'altre per mes que á voltes lo tinga com en ses manifestacions mes senzilles, per exemple la contemplació de l'univers, la planura infinita de la mar: la bellesa no atmet gayrebè may efectes encontres, com per exemple la lletjesa, á vora seu, mentres que la sublimitat atmet los mes contraris per á lograr un sol resultat. Un cel rich y esplendent vessant de llum y vida, pot servir per obtenirlo, lo mateix que la negrura d'un abisme per hont traspire l'alenada de la mort; la dolor, la por, fins la meteixa força pot donarnosla si bè ja en grau menor de expressió y mes ab nostres costums.

De tot lo dit se compendrà que la bellesa es mes propia per á l'home que no pas la sublimitat; es una part propia d'aquest mon apart que s'ha format ell ab la força creadora de son esperit que anomenam l'art; escampada per la naturalesa ell ha recollits y estudiats sos elements y l'ha regimentada per á enténdrerla y gosarla; la potentia flama de sa imaginació atravessa á vegades los termes de expressió d'esta y s'troba enfront de la sublimitat, mes no es son element, la sublimitat boy lo refuig perquè refuig tota idea de personalitat y passa prest lo seu efecte ó s' degenera.

Charles Blanch diu que la bellesa surt de les entranyes de lo sublime quan en lo mon se manifesta l'home y quan ab ell se deixa veure la simetria y quan les ratlles y les parts concordan y s'corresponan y s'armonisan volent indicar que per ell y ab ell havia nascuda. Nosaltres sols afegiriam á n açó, á esser grechs de l'època pagana, que es la bellesa per als hòmens lo que la sublimitat per als Deus.

I. REVENTÓS.

LA CASA.

La Casa es l'alberch, lo castell y 'l temple de la Família. En ella 's fixa, se recull y abriga; en ella 's defensa; en ella prega, dóna cult á Dèu, aqueixa societat natural, ahont resideix lo poder originari de tota comunitat política.

La Casa y la Família, de tal manera s'identifiquen, que aquests dos noms tenen, en sa mès important accepció, un mateix significat en la llengua de nostra Terra, així com en molts altres idiomas.

La Casa es, donchs, en tots sentits, l'element essencial de la Ciutat (CIVITAS); la pedra fonamental de la Pàtria.

Per tot aixó, es tan respectable 'l domicili devant la llei y 'ls costums de tots los pobles verament lliures.

JOAQUIM SITJAR.

27 de novembre de 1873.

LO PRIMER CAPÍTOL

DE LA

HISTORIA DE UN POETA.

«Essent jo encara petit, vaig anar a una festa major ab mon cosí Dillet.

A la casa hont posàrem hi havia un pagès-senyor vell, qui, prenat de la meua xarrativa, del meu espavallament, de la meua *sans façon*, com diria un francès, deya entusiasmats als convidats: «Aquest noy es més viu que cap mustela! Aquest bordegràs farà carrera! Aquest xicot serà ministre!» En axó últim s'enganyava de mitx a mitx, puix encara qu'he tinguda la debilitat de ficarme un xich massa en política, no he arriyat may a lo qu'ell me pronosticava. Tant se val.

Me proposo no pecar de modest al referirvos ma historia, y axis us diré que de vivor natural, d'entremaliadura infantil me'n sobrava. Qualsevol que m'hagués vist, a través de mas galdas de poma y de mon front atapahit, no haguera dextat de veurhi quelcom espiritual de bona mena. Lo qui m'hagues conegut a l'edat de cinch anys hauria dit «aquet baylet no serà tonto». Si'l flaquer Bartomeu Grassot fos viu, us contaria mil y mil incidents dels meus primers anys que us donarian testimoni irrecusable de ma precocitat. Si no fos casada y enmaynadada la majordona Miquela Boadella us referiria mil detalls qu'us evidenciarian lo mateix. Però l'un es al cel y l'altra no està per alabar als fills estranys desde que Deu Nostre Senyor li n'ha donats mitja dotzena de propis.

Lo primer us contaria que jo li feya despatxar molts cocons y borregos als xavals; que distreya l'impaciencia d'uns parroquians, mentr'ell servia atrafegat als altres, pujant y baxant, obrint y tancant lo monumental y fressejador calaix, y prenguent y dextant la formidable ganiveta, tota d'una pesa de ferro, molt gastada del tall. Us contaria que las minyonas qu'entravan a la botiga, distretas ab mi, no eran eczīgents pera la torna; que ls senyors del primer pis me compravan borreguets de mataluga; que jo solia portar l'encàrrech de provehir de galetas cada dia de festa, y finalment, que vaig tenir l'honra d'acreditar, pèl Ram de 1854, una mena de tortells de que avans ab prou feyna se'n recordavan los senyors canonjes, beneficiats, advocats y demés personas de bon gust. Ah! si ell fos viu, us asseguraria que vol ferme'l seu hereu, y que si no me'n va nombrar va esser per descuyt, ó per alló de que la sanch no's torna may aygua.

La segona us referiria totas las meas gracias y picardias, com a dona molt ben dotada de memoria. Us diria que, no me n'anava sol, que ja portava'l compás tan bè com poguessen ferho mossen Creuhet ó mossen Anton, mestres de capella respectius de la Seu y de Sant Feliu; que a sis anys cantava com un oriol las cansons més revessas; que estrafeya'l pregoner d'un modo acabat; ab clàssica in-

flecció de veu en lo «mercat y bon any, mercat y bon any, fora mal any, salut y bon guany que Deu nos do»; que deya la missa ab tots los perfils y sombras desitjables, y ab un fervor digne de millor causa; que sabia de cor las principals oracions llatinas, recitantlas ab la major seguretat del món; qu'era un llibret vivent de doctrina cristiana, y que feya l'eczercici com un soldat besuny. Perdoneu que dongui altre giro a mon discurs, y escolteu algun fet qu'estalvie elogis presumibles a la majordona Miquela vehina a duas portas de casa.

Mos estimats pares, ab motiu de la guerra, y a fi de que jo no'm criés fofo de carns, ans pogués assegurar bè la salut, m'enviaren a una vileta del Ampurdà, famosa per las següents hassanyas populars que se li atribuhexen.

Una nit cert ase s'abeurava tranquilament a una bassa d'aygua hont reflectia la lluna. De prompte aquesta quedá tapada per un núvol, y com sa imatge hagués naturalment desaparegut del aygua, s'afirmá que l'ase s'havia beguda la lluna. Un altre cop volgueren los fills de la vila trasladar l'esglesia, y se'ls trencá la corda ab que intentavan ferho, macantse tots los operaris la part menos sensible del cos. Altra vegada escanyaren una lloca no recordo per qué, y finalment, ab igual mort acabá sos dias un marrá al qual pujaren ab un llevant campanar amunt, a fi de que's menjés l'herba que per las alturas crexia.

Alguns lectors trobarán potser tonto que jo recordi aquexos fets tradicionals per esser increïbles y puerils. Jo'ls commemoro per duas rahons: per lo que tenen de populars, y perque'l referirlos y bescantarlos als parents meus de la vileta en qüestió me feu passar deliciosament part de ma infantesa.

Com de fet: axis que vaig trobar-me un xich orientat dins ma nova pàtria, vaig comensar a retraure los predits disbarats al meu nou *pater familias* y al senyor rector. No li valia al primer donarme cigarets y ensenyarme de fumar, ni al segon pagarme esplendidament l'ajudarli a dir la missa: quant més feyan ells veure que s'enfadavan, més empenyat jo en retraurelshi las quixotescas hassanyas dels predecessors. D'axó resultá que varias donas de la vila, per seguir la bulla unas, picadas realment del amor propi altrás, dugueren a cap una conspiració contra mí en lo modo y forma que passo a contar.

Tornavam un dia de pescar ab lo cosí germá de mon pare, cap de ma nova familia, quan una dotzena de donas, que s'havian aplegadas a l'era d'En Quel Guitart pera celebrar la vigilia de la festa major petita, nos voltaren a mon parent y a mí.

—Ja'l tenim, ja'l tenim!...—comensaren a cridar ab ayre de victoria.—Ja'l hem agafat al que'ns bescanta la vila, al qui diu fástichs de tothom!... Veniu, veniu totas!

Lo meu parent feu com qui's vol defensar, però es lo cert que s'escorregué del axám y'm jequí tot solet en mitx de la desfeta.

Las donas reyan com unas beneytas, veyentme a mí indecís per causa de la sorpresa. No pensavan

que se las haguessen d' haver ab un cor fort, ab un esperit resolt.

—¿Nos tractarás més d' escanya-llocas?

—¿Nos tornarás més á dir penja-marrans?

—¿Dirás may més que som fills de mata-burros?

Ellas esperavan un plor d' arrepentiment, alguns mots de compunció ó un prech de misericordia, però 's varen tallar. Envers de complaure llurs esperansas, vaig reunir totas las mevas forsas y, reunidas, vaig cridar:

—Si!

Un moviment de fingit escándol, mes en realitat d' admiració á la meva serenitat, fou l' eco á ma resposta.

—Desvergonyidás!—clamá la més vella.

—Insulienta!—feu la cunyada d' un llicenciat del exército.

—Poca pena!—afegí una tercera.

—Oh! oh! oh!—esclamá 'l coro.

—Si!—vaig repetir jo.—Mal qu' us pesi, aquesta terra es la terra dels escanya-llocas, dels penja-marrans, dels mata-burros. Tant ne fareu de dir santa com salve: só un noy petit, però u sé y no me 'n fareu desdir.

—Donémli la vaca!—insinuá una.

—Si, si; la vaca!—respongueren totas, disposantse á secundarla.

—Donémela!—vaig fer jo, creuhant los brassos com un mariner esport devant de la tempestat, y arronsantme d' espatillas.

Las donas se miraren unas á las otras com preguntantse: «¿lo baylet de casa teva fora tan ardit?» La meva actitud las infundí respecte.

—Si 'm doneu la vaca, diré encara mes pestes de vosaltres. Escriuré al pare que, quan no podeu fer callar als noys, los hi peguen. Li diré que una dotzena de donas, si lletja l' una més lletja l' altra, (bellugadissa general) no s'han donat mal de fer una trapaceria á un nen de sis anys.

Hi hagué un moment de pausa, y la matexa dona qu' havia proposat donarme la vaca 'm preguntá:

—Y... si no te la doném, ¿qué li dirás?

—Com que llavors sereu bonas minyonas y la mare diu que las bonas minyonas son bonicas, li diré que las donas de aquesta vila son com unas mares de Deu.

(«Ah!» de general satisfacció.)

—¿Qué més?

—Que 's fan estimar; què jo las estimo fins al cel; que...Ja veureu. De tu, guerxa, diré que tens els ulls més bonichs que 'l sol. De tu, sorda, que hi sents més que cap llebra. De tu, Mercé de las camas tortas,...

Prou, prou!—esclamaren las aludidas y las que tenian tara.

—No, no: endavant!—digueren las otras.

Ja fou armada.

—¿Hont vá aquesta?—afegí una de las primeras ab menyspreu.

—Valdria més que't cuydasses de tráuret la menjia de casa!

—¡Ay la porca! Tu plá n' ets de mal endressada! Sempre 't pentinan els gats!

—Ab axó mancas á la vritat!—espressá la cosina de la mal pentinada, veyentse aludida.—La pentinan aquestas, (las mans) que no tenen las unglas tan llargas com las teuas, cara de faba-fresa!

—Miréusela!—observá una quarta parenta ó *arenta*—Perque s' ha de casar ab el menescal, sembla que no toca á terra ab las potas!

—Qui té potas sou vos, y per ço us fan batre 'l mal gra que Deu vos dona!

—Malsaguanyats *contra cortus* que tens!

—Malasaguanyadas paraulas que 's gastan ab vos!

La tempestat prengué unas proporcions horribles. Los *duos* se convertiren en *tercetos* y aquests en concertants los més desconcertats que podeu imaginarvos. Cada dona 's desfogá y cridá y esbalotá. L' aplech aparegué un vesper furgat per una ma indiscreta. Los mots anaren prenguent un ayre *realista* á més no poguer. De las paraulas se passá á las obras, y 's descalsaren sabatas y sabatots y espadenyas, y s' axecaren per damunt los caps, y regná una confusió impossible de descriure, pero fácil de compendre.

Jo, entre tant, haventme esmunyit com una anguila, me 'n vaig anar á contar lo succés al batlle del poble, lo qual, acompanyat de dos masovers seus, aná á posar la pau entre las renyidoras, sortintne esgalabrat del front y ab la vara malmesa.»

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

Girona 1874.

De una preciosa colecció de poesias inéditas d' En Vicens Garcia (lo Rector de Valfogona) que posseix En Ramon Picó y Campamar publiquem la següent, ab la seguretat que será del gust de nostres llegidors. Dintre pochs números podran convensers del mérit de moltras d' ellas per l' estudi que en esta Revista ne ferá En Joseph Roca y Roca.

SÀTIRA

de un cisat á son amo enamorat de una dama que no 'l volia.

Es mon amo una persona
tan cortésa y comedida,
que á qui li lleva la vida,
ell fins l' ánima li dona.

Y sembrant en extern plor
mil llágrimas cada dia,
molt satisfet s' estaria
ab sols cullir una flor.

Tinchli llástima al pobrá
perque temo son mal cresca,
pus que such vol treurer d' esca
y foch d' un carmell de glas.

Màrtir d'una dona n' es
tan freda y desamorada
que la ofen, cansa y enfada,
y ell no pot volerla mes.

Per dirho en resolució,
tant per son amor treballa
que menja civada y palla
y may ne dona al tritó.

BIBLIOGRAFIA.

ARMANA PROUVENÇAU.

Hem rebut l'*Almanach provençal* de 1874, publicat per la Societat dels Felibres, any vinté del Felibridge, in 8.ª major, pág. 110 (1). Anunciar estat publicació val altre tant que ferne l'elogi; puig altra no n'hi ha de més buscada, ni més popular en tot lo Mitjdia de Fransa. L'*Almanach provençal* constituïeix las estrenas que tots los anys envia la Societat dels Felibres á sos numerosos amichs de per tot lo mon y en que fa proba de bell gust y de gay saber. Per ço es, que la part calendàrica ocupa un brevíssim espay. Un cuadro sinóptich de la historia de la Provença y una rosa de tots los vents, en que ressaltan mots y personatges familiars á la llengua y á l'imaginació de tot Catalá; una Crónica felibrenca en que pas á pas se pot seguir ab son autor Gui de Mount-Pavoun lo desarrotllo de una fonteta que ja es un Ródano de renaixensa provençal, y finalment la rica y variada col·lecció de composicions en vers y prosa que se segueix, mereixen bon aculliment de nostra patria terra, y de tots sos aymants un petit esforç pecuniari, que dirém insignificant, en cambi de gustar tan delitoses pàginas y aprofitarsen ensemps. Desdel cuadro descriptiu com lo de «*Uno noço provençal*» per Charle Poncy fins á l'oda plena de foch que dirigeix «*á Dono Blanco*» lo pindárich Mistral tots los tons de la poesia, totas las cordas de la lira, totas las fibras del cor provençal naturalment trocador s'explayan. Ja es lo dolç cántich de Roumanille «*à Nosto-Damo de Lourdo*», ja lo tendre de Crousillat «*à la pichoto Antounieto*», ja lo viu de Bourrelly «*à la font de Vau-Cluso*» que al lector enamoran; ja desplegant sas alas l'esprit s'enfonza en las regions mes tenebrosas de la melancolia, ó be s'enlayra en las mes sublimes y espléndidas de la moral, del amor y de la religió, com s'adverteix en las odas de Felis Gras, Jan de La Tour-Magno, Carl Gleize, Anfos Tavan, J. B. Gaut, A. Villié, E. Gleizes, Frai Teobald, Miquèu de Mourmeiroun, J. B. Garnien, L. Roumieux, F. Aubert, etc., etc.

Rés dihem de las composicions en prosa, dels dictons populars, de las rondallas graciosíssimas y, en una paraula, de la sal y piment ab que l'*Almanach* no deixa may dormir l'atenció del lector, puig basta recordar que la Provença es l'Andalusia de Fransa. Sols sí, recordarem á nostres Almanaquistas catalans que en lo dels Felibres d'es tany podrian trovar un bon exemple pera lo major adelanto de nostra patria literatura. L'*Almanach provençal* aixís com comensa per una descripció de las obras en llenguatge del país publicadas durant l'any que acaba de finir; així també s'clou ab un necrologi, ó «*mortuorum provençaux*», en que son dili-

(1) *Armana Prouvençau pèr lou bèl an de Diéu 1874*, adouba e publica de la man di Felibre; joio, soulas e passo-tèmps de tout lou poble dón Miejour, an vinten dou Felibridge. En Avignon enco de Roumanille libraire-editeur, carriero de Sant-Agricò, 19.

gent autor G. de M. enumera los escriptors, fills de la terra que han mort en 1873, y n' dona ab lo catàlogo de las obras una succincta biografia. Molt tindriam avansat si aixís ho fèssim en Catalunya; puig ni s'feria tant sentir l'imperiosa necessitat de un nou *Diccionari d'autors catalans* en que s' refonguèssin los de Amat y Corminas ni seria tan costós, pera no dir impossible, adelantarlo, fins á nostra época.

FIDEL FITA.

NOVAS.

Lo Tribunal supremo coneix actualment d'un plet en que 's ventila la batallona qüestió de quina ha de ser la cuota que, á falta de pacte espres, deu satisferse per rahó de lluhisme á Catalunya en los traspastos per títol oneros de fincas enfitènticas situadas fora de Barcelona, horta y vinyet. Segons informes, lo Jutge de 1.ª instancia lo resolgué en pro del senyor directe, condemnant al nou adquirent á satisfer lo trenta tres y mitj per cent que pera 'ls feudos en especial y segons alguns, apoyats en una costum del Principat, pera las enfiteusis, fica la ley 2.ª, tit. 31, llib. 4.ta, vol. 1.er de las Constitucions de Catalunya; pero la Audiencia de Barcelona, que 'n conegué en segona instancia, revocá 'l fallo del inferior, decidint ser lo dos per cent la cuota, á tenor de la ley 3.ª, tit. 66 llib. 4.ta del Códich romá, de la 29, til. 8, Part. 5.ª, y de la Sentencia del Tribunal Supremo de 30 de Desembre del 62, sobre qual aplicació s'ha suscitad tants duptes. Procurarem tenir als nostres lectors al corrent del resultat final que ha de ser de suma importancia pera Catalunya, si bé 'ns anticipem á dirlosi que creyem lo mes probable, que 'l Supremo Tribunal confirmará la jurisprudencia sentada en sa aludida sentencia del any 62.

Está á punt de exir lo calendari catalá pera 'l vinent any que publica En Francech Pelay Briz y que ab tanta ansia esperan los numerosos lectors que conta esta important publicació. En lo vinent número nos ocuparem de l'obra de dit Sr. *La Pannolla* que acaba de veurer la llum pública.

La casa editorial d'En Lopez Bernagossi publicará aviat un volum de fáulas catalanas dels coneguts escriptors Soler (Pitarra) y Roure (Bunyegas), ilustrat ab grabats originals dels acreditats artistas Srs Padró y Pellicer.

En lo passat mes de Desembre s'estrená á l'Odeon una comedia en dos actes del Sr. Piquet, ab lo títol de *Gat per llebra*.

La companyia que actua en lo Teatre de Vilanova posá també per primera volta en escena duas produccions catalanas de un autor d'aquella vila, una d'ellas en tres actes nomenada *L'amor y l'estimació*.

Havem tingut ocasió de llegir molta part d' una obra dramàtica, que sobre 'l celebrat fet de 'n Joan Blanca á Perpinyá está escribint un jove y aplaudit autor en l' escena catalana. Voldriam veure del tot llesta l' obra, que está ja molt avansada, ab la confiança de que ha de tenir un notable éczit en nostre teatre.

En la sessió celebrada per la *Jove Catalunya* lo dia 19 del passat mes de Desembre, quedaren elegits pera formar la Junta Directiva del present any los socis En Pere Nanot Renart *President*, En Felip Pirozzini y En Pere Santaló *Vice-presidents*, N' Yvo Bosch *Tresorer* y En Jascinto Torres *Secretari*.

Lo dilluns 22 del proppassat Desembre tingué lloch en una de las salas del *Fomento de la producción nacional* la elecció del consistori pera 'ls Jochs Florals, recayent lo nombrament en los Srs. Lluís Cutchet, Pau Milá, Pere Nanot Renart y Joan Sardá, quedant, en virtut del reglament aprovat en la matexa sessió, formant part del consistori los Srs. Jaume Collell, Albert de Quintana y Antoni Camps. Com á suplents quedaren nombrats los Srs. Joseph Coll y Vehí, Francesch Masferrer y Marian Aguiló. En la matexa sessió feu constar lo secretari sortint que 'l reglament novament aprovat se publicaria á la fi del volum corresponent al any passat que s' está ja imprimint.

Fa poch dias celebrá la *Jove Catalunya* una vetllada literaria en obsequi als poetas premiats en l' últim certámen de Girona. No dubtem en calificar á dita sessió com la mellor que may haje celebrat aquella societat, per lo molt triadas que siguen las composicions llegidas. Comensá lo Sr. Ubach ab lo seu preciós romans *En Joan Blanca*. Lo Sr. Riera llegí despres la poesia del Sr. Guimerá *La Gloria*, lo Sr. Matheu *Lo Testament d' En Guinart*, 'l Sr. Reventós sa valenta oda *A En Joan Blanca* y En Felip Pirozzini son romans *Joan Coloma*. A prechs del Sr. President recitá el Sr. Riera sa lletreta *Any nou vida nova* ab la que, al igual dels demás autors, alcansá grans aplausos. Després lo Sr. Matheu llegí sa preciosíssima poesia *Canigó*, 'l Sr. Ubach la valenta imprecació á la Guerra Civil *Per la patria* y per fi 'l Sr. Reventós sa elevada composició *Desitj*, plena de conceptes. Axis es com ha de fer la *Jove Catalunya* pera fomentar l' amor á las cosas de la terra are mes que may necessari pera salvarla de la terrible terrabastada que atravessa.

En la última esposició de Viena ha obtingut diploma de mérit la colecció de cançons populars que publica 'l Sr. Briz. Lo quart volum de la matexa escullida colecció apareixerá dintre poch.

Molt aviat com á folletí comensarem á publicar los inédits *Coloquis de Despuig* y dintre de alguns números la novela que pera esta Revista está es-

cribint lo mes fecundo de nostres autors dramàtics En Frederich Soler ab lo títol de *La Crema dels Convents*.

La Junta de Govern de la Casa Provincial de Caritat de Barcelona ha tingut la amabilitat de remetre una ecstensa memoria sobre la direcció, administració y marxa de dit establiment benéfich. En ella s' hi veu exposat ab tota claretat lo régimen alimentici de la Casa, las milloras ab que 'l zel de la Junta l' ha enriquida, las industrias explotadas en la matexa, etc. Diferents estats al final de la memoria comproban y aclaran mes, si es possible, tot quant en las distintas parts de la matexa s' espliqua. Conté igualment las comunicacions entre 'l Gobernador Civil, la comissió Provincial y la Junta de la Casa de Caritat ab motiu de la mort d' un noy albergat en la matexa y en que posa l' última de relleu lo gran amor é interés que pera sos protegits te la actual Junta. Reben tots sos individuos nostra cordial enhorabona per los desvels que manifestan envers la classe mes desvalida, segurs que ab gratitut los hi pagarán quan ocupen en la societat lo lloch á que la instrucció que 'ls hi proporcionan los fasse dignes. Y aplaudim per fi nosaltres la publicitat que tant estima dita corporació, puig es la millor manera de apartar las preocupacions per tants fatals eczemples fomentada y que tant vindria en perjudici de un establiment que, segons se despren de dita memoria, pot avuy dir en alta veu que viu dels sols recursos que la bona administració de sos bens li proporciona. Sabut nostre amor á la llengua catalana seria de sobras que novament elogiéssim á sos dignes individuals per la classe que han obert ab l' objecte de fomentarla.

Und'aquets últims dias varem tenir logust d' assistir á una reunió ab que la *Jove Catalunya* obsequiá á sos socis y triadas personas de fora la Societat, ab motiu d' anar á son local á *llyutar poéticament* dos glosadors de la vehina illa de Mallorca, N' Joan Aguiló y N' Llorens Plomé. No havem tingut may lo pler de veure una assentada d' estas, ja dintre un masja fora un' era, mes sempre ab lo pictórich quadro que necessitan per produir tot son efecte; mes se pot dir que tal com allí lo vejerem nos lo feu complert; desde l' historia al quento, desde l' idea filosófica á l' epígrama, tot es camp pera l' imaginació d' estos populars poetas que ab senzilla y monótona tonada van contestantse sense interrupció. Donám las gracias á la dita Societat que no escatima res pera fer surar en qualsevulla forma que 's manifeste la nostra literatura.

ADVERTENCIA.

Haventnos destorbat las circunstancias políticas la marxa de LA RENAXENSA, á fi de que nostres subscriptors no 's vejen perjudicats hem cambiat definitivament los dias que eran de surtida per los 10, 20 y últim de cada mes.

Imprenta de La Renaxensa, Montjuich del Bisbe, núm. 3.